

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20
za pol leta 120
za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 60
v inozemstvu 80

SLOVENEČ

S tedensko prilogo „Ilustrirani Slovenec“

Cene inseratov:Enostolpna petlinna vrsta
mali oglasi po Din 1:50 in
Din 2:—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2:50,
veliki po Din 3:— in 4:—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din

Pri večjem naročilu popust.

Izhaja vsak dan izvenredni
ponedeljka in dneva po
prazniku ob 4. uri zjutraj

Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6/III. Rokopisi
se ne vračajo; neizbrana pisma se ne spre-
jemajo. Uredništva telefon 50, upravništva 328.**Političen list za slovenski narod.**Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.349 (za inserate) Sara-
jevo 7.565, Zagreb 39.011, Praga in Dunaj 24.797.**Napredna fronta.**

Za državnozbornske volitve na Češkem je vloženih 31 kandidatnih list in samo v obeh delih praškega volivnega okrožja jih je 17. Tolike strankarske razcepljenosti sicer na Slovenskem ne moremo pokazati, vendar smo pri zadnjih volitvah 8. februarja s kandidati listami vsaj v naši državi dosegli rekord. Zato je samoposebi umljivo gibanje tako zvanih naprednih strank, ki se žele približati drugi, in prav tako je umljivo, da v zavezi lastne nemoči niso popolnoma gluhe za razna vabljenja voditelja slovenskih demokratov. »Nova pravda« se dovolj nedvoumno izjavlja za skupen nastop proti »klerikalizmu«, kakor običajno nazivajo katoličanstvo, in tudi »Narodni dnevnik« kaže tej misli dosti naklonjenosti, če ne bi bil kamen spodlitke glavni snubec sam.

Ne verjamemo sicer, da pride kmalu do kake združitve nam nasprotnih sil, vendar bi tako združitev pozdravili ne samo s strankarskega stališča, ker je potem za nas boj neprimerno lažji in enostavnejši, ampak tudi z našega narodnega stališča. Zakaj slepomišnje, ki so ga uganjale razne stranke od prvega do danes, nikakor ni našemu narodu v čast, četudi tej breznačelni in kakor luna spremenljivi politiki sledi le sorazmerno majhen del slovenskih volivcev. Biti danes centralist, jutri zagovornik širokih zakonodajnih samouprav in se pojutrajšnji spet spremeniti v častivca vidovdanske ustave, in to niti ne iz prepričanja, ampak, ker se tako komandira n. pr. iz Hrvatske — ta politika trenutnega razpoloženja jemlje pred Srbi in Hrvatim ugled celemu narodu. Odkrit boj, jasno začrtane smernice, to ljubimo v javnem življenju, to dviga naš ugled pred tujcem in bratom. Na eni strani stranka krščanske demokracije, na drugi svobodomiselstvo, ki po »Jutru« trdi, »da se je duh človeštva že zdavnaj obrnil od bogoslovja«, to je logična posledica dveh svetovnih nazorov.

Kaj končno slovenski svobodomiselniki raznih branž z napredno fronto ukrenejo, je njihova lastna zadeva. Nas bolj zanima dejstvo, s kako tolažbo poprej tako mogočnega SDS danes ponatiskuje odzive malih skupin za boj proti »klerikalizmu«. Kdor gleda potek političnih dogodkov v zadnjem času, tudi to razume. Nikoli SDS na Slovenskem ni tako občutila, da je njena politika do skrajnosti zavožena, kakor to danes čuti, in nikoli se ni bolj bala, da se njene vrste razidejo, da uidejo izpod demokratske zastave.

Kako krčevito so se držali v vladi! Dr. Zerjav je sedel na ministrski stol, četudi ni bil poslanec. On, predstavitelj demokratske stranke, je tako na najočividnejši način kršil demokratsko načelo parlamentarne vladavine. Toda kaj parlamentarizem, kaj korist države, ki je trpela radi teh razmer v zunanjem svetu na ugledu, samo da ne trpe strankini interesi! Toda zastoj! Trda Pašičeva roka ga je kljub vsemu vrgla z ministrskega stola.

Odkar so morali iz vlade, je ugled slovenskih demokratov v Belgradu enak ničli, doma pa že prej zapravljen z znano brezobzirnostjo, ki iz strankarskih trenutnih koristi niti lastnim ljudem ni držal besede. Kako so zatajevali svoje slovenstvo, grdili SLS, kakor da je protidržavna, toda vse ni nič pomagalo pri Srbih, ki zaničujejo petolizništvo; v tem pa so se doma kompromitirali s svojim protislovenskim stališčem pri slovenski inteligenci. Vsa leta glasujejo za proračune in finančne zakone, ki neusmiljeno obremenjujejo naše pokrajine.

Ta »državotvorna« politika je dovela le do tega, da njih lastni pristaši najglasneje kolnejo te »državotvorne« elemente. Tisti, ki so toliko govorili za državo so sami vzgajali nezadovoljstvo proti državi! Ali naj spominjamo, koliko so pisarili, kako bodo delali v vladi in v parlamentu? In danes nimajo pokazati ničesar, razen propadanja našega gospodarstva. Koliko so se trudili pri zadnjih volitvah, da spravijo z vsemi mogočimi sredstvi skupaj parlamentarno P. P. večino! Dosegli so, da danes parlament nič ne dela. Kako so se ustili z ustavo vsa leta, ko so bili na krmilu, a niti oblastnih skupščinskih volitev niso znali izpeljati. Ti strašni neuspehi njihovi tako zvane državotvorne politike kaže kakor težka mora na demokratski stranki. Nje, glavne krivce sedanjih žalostnih razmer, pod

katerimi trpi naša mlada država, kličejo danes tudi njihovi lastni volivci k odgovoru.

Nič čuda torej, da se love za vsako bilko. Stavili so nesmiselno upanje v nekaj razkol v SLS in popisali v ta namen kupe papirja, da rešijo svoje strankarske eksponente na raznih mestih. Se ponižujejo in klanjajo onim, ki so jih vrgli iz vlade na cesto in v svojem listu delajo poizkuse, kako bi stregli obenem gospodoma Pašiču in Pribičeviću. In da vsaj navidez nekaj pokaže proti zasvoženemu SLS, se poniža njen voditelj in si izprosi avdienco pri — samem papeškem nunciju.

Ali je po vsem tem čudno, da sega demokratska stranka kakor po rešilni deski, po misli združitve svobodomiselcev v naprednem

bloku? Vedo, da je še mnogo omejenih ljudi, ki se dajo omamljati z bojem proti »klerikalizmu«, da v tem boju pozabijo, koga v resnici rešujejo. Nekaj takih »tudi-politikov« se bo vedno našlo. In še eno vedo, da je namreč izrazito svobodomiselnih gospodov v Belgradu strah ob misli, da bi se mogla okrog SLS kot čvrstega kadra zbrati mogočna krščanska demokratska stranka, ki bi obsegala vse jugoslovanske katoličane. Zato upajo še vedno tam doli na malo opore, če bi se jim posrečilo z »naprednim blokom« zaustaviti ljudske stranke v Jugoslaviji na njih pohodu. Slovenski napredni blok tega ne bo preprečil, tolažbo, ki jo v tem išče SDS, pa ji seveda iz srca privoščimo.

Seja odbora za obrambo države.

Belgrad, 4. novembra. (Izv.) Za popoldne je bila nenadoma sklicana seja odbora za obrambo države. Vršila se je na dvoru pod kraljevim vodstvom. Prisostvovali so vsi člani: predsednik Pašić, zunanji minister M. Ninčić, vojni minister Trifunović, železniški minister Radojević, načelnik generalnega štaba general Hadžić.

Naravno, da se o tej seji niso zvedele nobene podrobnosti, niti se ne sme o njih poročati. Gotovo je, da so razpravljali o važnih problemih, ki se tičejo prehrane naše vojske in zboljšanja življenjskih pogojev naših vojakov, kakor tudi o drugih vprašanjih, ki se tičejo naše armade in obrambe naših mej.

Pred podrobno razpravo o invalidskem zakonu.

MINISTER ZA SOCIALNO POLITIKO PRI PAŠIČU. — VLADA BO SPREJELA NEKATERE PREDLOGE OPOZICIJE.

Belgrad, 4. novembra. (Izv.) Minister za socialno politiko Simonović je danes obiskal Pašiča, da mu poroča o invalidskem zakonu in o spremembah, ki bi jih bilo potrebno sprejeti v ta zakon. Obenem je Pašiča obvestil o vseh predlogih, ki jih je stavila opozicija v generalni debati. Glede zahtev opozicije je bil mnenja, naj se ta zakon, ki nikakor ne odgovarja niti zahtevam, še manj pa potrebam invalidov, ponovno vrne odboru, da se tam temeljito spremeni. Ker bi to pomenjalo odkrito priznanje vladnega poraza, sta se Pašić in Simonović sporazumela, da se to ne bo zgodilo, marveč da bodo v teku debate v skupščini sprejete nekatere spremembe. Invalidi s svoje strani izjavljajo, da se nikakor ne bodo zadovoljili z majhnimi spremembami, temveč da bodo vztrajali pri

svojih že znanih zahtevah. Misli se, da bo sprejet predlog, da se osnujejo tri ali štiri invalidska sodišča, ne samo eno, kakor je določeno v zakonu. Po predlogu, ki ga je postavil poslanec Kremžar, naj bi izvrševala te posle apelacijska sodišča, kjer obstajajo. Najbrž bo sprejet kompromis, naj se osnujejo štiri višja invalidska sodišča v Belgradu, Zagrebu, Ljubljani in Sarajevu.

Belgrad, 4. novembra. (Izv.) Jutri se bo zopet pričelo parlamentarno delovanje. Skupščina bo nadaljevala razpravo o invalidskem zakonu. Danes je v Belgrad prispelo precej poslancev. Skupščinski predsednik Marko Trifković je bil prvkrat v skupščinskem predsedstvu. Bil je dalje časa bolan, sedaj pa je popolnoma ozdravel.

Radić se je spet vrnil brez portfelja.

BREZ POSLANSKEGA MANDATA NE MORE POSTATI MINISTER. — OBISK PRI PAŠIČU NI IMEL USPEHA.

Belgrad, 4. nov. (Izv.) Vprašanje, ki je zadnje dni zanimalo široko javnost, je bilo vprašanje Radićevega vstopa v vlado. Na tem vprašanju je seveda predvsem zainteresirana njegova ožja okolica in njegova rodbina, ki si od Radićevega vstopa v vlado obeta večje stabilnosti sedanjega položaja in zato smatra za nujno potrebno, da postane Stjepan Radić minister, da bo lahko pred svojimi ljudmi nastopal z večjo avtoriteto.

To vprašanje se že precej časa vleče. Kljub trditvam, da je že rešeno, je moral Radić odpotovati iz Belgrada, ne da bi se bila izpolnila njegova srčna želja. Brez dvoma morajo biti tu za kulisami večje težave, kakor pa jih vladni krogi sporočajo javnosti.

Eno je gotovo, da predvsem v radikalnih krogih obstoja močna struja, ki zahteva, da mora Stjepan Radić prej dobiti poslanski mandat, predno postane minister. S tem pa je tudi izključeno njegovo ministrovanje, ker je jasno, da Radić, kateremu je sedanja skupščina vsled njegovega delovanja v Moskvi in drugod, razveljavila mandat, ne more postati čez noč zopet poslanec. Radikalna večina, ki je takrat glasovala za to, da se Stjepanu Radiću radi njegovega protidržavnega delovanja razveljavi mandat, ne more sebi dati za-

ušnice, da bi svoj prvotni sklep sama od sebe zopet razveljavila.

Zato je Radić ponovno prosjačil pri Radiću, a doslej brez uspeha, ker je Pašić zelo trdovraten in ga večinoma niti sprejemati ni hotel. Za danes dopoldne je bil Radiću obljubljen sprejem pri Pašiču. Ko pa je prišel Radić pred predsedstvo vlade, ga Pašić ni sprejel; šele popoldne ga je sprejel na svojem stanovanju.

Radić sam prav nič ne pove. Za danes obljubljene izjave časnikarjem so odpadle, ker Radić ni imel uspeha. Zato je bil slabe volje in takrat nič ne govori. V krogih Radićevih ministrov je opažati veliko nervoznost, kljub temu da še vedno trdijo, da je vprašanje Radićevega vstopa v vlado že načelno rešeno, samo ni še rešeno, ali bo resorni minister ali brez portfelja.

Nocoj so Radićevi ministri imeli v tej stvari ponoven sestanek. Z večernim vlakom je Radić s Predavcem, Košutičem in Mačkom odpotoval v Zagreb.

Gotovo je, da Radić ni nič več stavil zahteve, da bi se pri tej priliki rehabilitiralo celo vodstvo, in je to le zahteval, da bi tudi Predavec in Maček dobila portfelj.

Vprašanje konkordata.

Belgrad, 4. novembra. (Izv.) Sestanki, ki so se vršili te dni v zunanjem ministruvju glede gradiva za konkordat, so se v glavnem končali brez vsakega rezultata. Danes je bila posebna konferenca pri zunanjem ministru, nakar je dobil Smedlaka potrebna navodila. Zvečer je Smedlaka odpotoval v Rim, da pripravi tla za nadaljevanje po-

gajanj. — Zanimivo je dejstvo, da je V. Janić že dalj časa bolan in da ni prisostvoval sejam. V političnih krogih so mnenja, da stoji Janićeva bolezen v zvezi s vestmi, da ne bo več predsednik delegacije z ozirom na poslednje nastope proti našemu episkopatu in da bo na njegovo mesto prišel Človek, ki bo imel več takta in več znanja o zadevah, ki se tičejo konkordata.

Slovenska porota na pravniškem kongresu.

V št. 225 z dne 6. oktobra 1925 smo trdili v članku z zgorajšnjim naslovom, da je mari-borski državni pravnik dr. Jančić na pravniškem kongresu v Belgradu naslikal par dejstev tako, da so izzvenela v napad na slovensko poroto, slovenske porotnike in posebej še v napad na SLS, da je govoril o slovenskih porotnikih v takem tону, da so srbski udeleženci kongresa namigavali Slovence: »Ta pa dobro mrevari vaše ljudi.« Končno, da je rabil izraze: »klerikalci«, »klerikalno tajništvo«, »klerikalni županec«, »klerikalni pritisk« in da je naslikal poroto kot prastaro klerikalno institucijo.

O stvari smo se informirali pri g. drž. pravniku dr. Jančiću in nam je on navedel, kje da dobimo koncept njegovega govora, ter zatrdil, da je njegov govor odgovarjal popolnoma temu konceptu, kateremu zatrdilo nimamo poveda odrekli vere. Tako smo se uverili, da je navedel dr. Jančić zgolj konkretne slučaje, da porotniki večkrat ne morejo soditi pravilno, ker morajo razsojati pravna vprašanja, dasiravno nimajo pravne predizobrazbe, da ne morejo razumeti raznih dodatnih eventualnih in kontrolnih vprašanj in zato tudi ne predvideti učinka svojih odgovorov, da pride radi tega pogosto do pravorokov, kakršnih porotniki sami niso hoteli in da ne morejo slediti obširnim razpravam, kakor je bila n. pr. ena zoper 32 obtožencev, za katere je bilo pripravljenih 120 vprašanj. Izrazov »klerikalci«, »klerikalno tajništvo«, »klerikalni županec«, »klerikalni pritisk« sploh ni rabil in ni slikal porote kot »klerikalno institucijo«, marveč je omenil samo enkrat SLS, ko je navedel dejstvo, da je kot najmočnejša stranka v Sloveniji priporočala l. 1923 svojim županom, da se izjavijo za poroto. — Obžalujemo, da se je s tem člankom storila dr. Jančiću krivica; zgodilo se je to, ker smo bili napačno informirani od našega dopisnika.

Uredništvo.

Velik shod dr. Korošca v Makarski.

Split, 4. novembra. (Izv.) Včeraj je dr. Korošec govoril na velikem shodu v Makarski. V največjo dvorano Makarske ni mogla iti vsa velika množica, ki je hotela poslušati voditelja Slovenske ljudske stranke. Prisotni so z največjo pozornostjo, odobravanjem ter navdušenjem sledili Koroščevemu govoru in soglasno obsodili Radićevo politiko.

Danes je imel dr. Korošec shod v Podgori, jutri pa ga bo imel v Badski vodi.

Sarajevski nadškof v Belgradu

Belgrad, 4. novembra. (Izv.) Danes je prispel v Belgrad sarajevski nadškof dr. Šarić. Dopoldne je bil sprejet od Pašiča in od ministra za vere Trifunovića. Pojasil jima je neosnovanost napadov na njegovo osebo, katere napade forsirajo po belgradskem časopisju njemu nenaklonjeni krogi iz osebnih vzrokov.

Iz Davidovičeve stranke.

Belgrad, 4. nov. (Izv.) Glavni odbor Davidovičeve demokratske stranke je imel sejo, na kateri je razpravljalo o osrednjem strankinem glasilu. Sklenjeno je bilo, da prične izhajati »Odjek« kot dnevnik, ki bo glavno glasilo demokratske stranke. Izvoljen je bil ožji odbor za proučevanje predlogov glede spremembe pravil. V ta odbor so bili izvoljeni Petić, Sečurov in Timotijević.

Likvidacija imovine črnogorske dinastije.

Belgrad, 4. nov. (Izv.) Kakor se je zvedelo, pripravlja vlada zakonski predlog o likvidaciji odnošajev naprav bivši črnogorski dinastiji, to je naslednikom kralja Nikite. Kraljevski rodbini Petrovića bo vrnjena premožna in nepremožna imovina, izvzemši arhive in kraljevski dvorec na Cetinju. Dvor bo ostal državna last in bo služil kot muzej. V njem se bodo shranili črnogorski arhivi. Mislijo, da bo ta zakon v najkrajšem času predložen parlamentu.

Blažič in Milošević — vendar rešena.

Belgrad, 4. novembra. (Izv.) Končno sta ujetnika Blažič (ki je Slovenec) in Milošević vendarle osvobodjena. Danes popoldne sta prispele v Ohrid.

Goveja kuga v Solunu.

Belgrad, 4. novembra. (Izv.) Iz Soluna poročajo, da se je tamkaj pojavila goveja kuga, ki se zelo širi. Celi transporti živine so uničeni. Radi tega so grške oblasti prepovedale vsak uvoz in izvoz goveje živine iz Soluna in v Solun.

Italijansko-ameriška pogajanja radi dolgov.

Washington, 4. novembra. Dne 2. t. m. sta se tu prvič sešli ameriška in italijanska delegacija za sistemizacijo dolgov. Zakladni minister Mellon je v svojem nagovoru naglasil, da je italijanska delegacija predložila izčrpane dokumente o gospodarskem stanju Italije. Pohvalno je omenil sedanjo vlado, ki je z radikalno akcijo dosegla ravnotežje v proračunu. Končno je izjavil, da bosta delegacija gotovo došli do sporazuma, ki Italijo in njeno prebivalstvo ne bo pretežno obremenilo.

Ameriško časopisje ceni italijanski dolg Združenim državam z obrestmi vred na 2 milijardi, in 148 milijonov dolarjev.

Zaupnica francoski vladi.

Pariz, 4. novembra. (Izv.) Francoska zbornica je glasovala za zaupnico novi vladi z 221 glasovi proti 189. Socialisti niso glasovali.

Japonska se oborožuje.

Tokio, 4. novembra. (Izv.) Japonski minister za vojno in mornarico zahteva 32 milijonov jenov za zgradbo novih ladij. Finančni minister je to zahtevo odklonil, kljub temu pa je verjetno, da bo prišlo do kompromisa. (Jen je približno pol dolarja ali približno 25—26 dinarjev).

Štrajk dunajskih pekov.

Dunaj, 4. novembra. (Izv.) Včeraj so začeli štrajkati pekovski pomočniki. Posledice štrajka so se takoj zjutraj pokazale, ko so se ljudje začeli nastavljeni v dolgih vrstah pred pekarnjami, da bi nakupili vsaj star kruh od prejšnjega dne. Zaloge starega kruha pa so bile takoj razprodane. Nato so ljudje navalili na slaščičarne, da bi kupili fino pecivo, ki pa je bilo tudi kmalu razprodano. Izvrstne kupčije pa so delali molarji. Da omogočijo nadaljevanje štrajka, so pekovski pomočniki pritisnili tudi na prodajalce moke, da ustavijo ali omeje prodajo, toda to sredstvo ne bo mnogo pomagalo, ker je nakup moke v sosednjih deželah lahko mogoč. Splošno sodijo, da se štrajk ne bo obnesel.

URADNIŠKEGA ŠTRAJKA V AVSTRIJI NE BO.

Dunaj, 4. novembra. (Izv.) Med vlado in uradničtvom je sklenjen sporazum, tako da štrajka ne bo.

BOJI V MAROKU.

Berlin, 4. nov. (Izv.) V bojih okoli Tetuana je zadela težka granata odotno mošejo. Več oseb je mrtvih.

NEMIRI NA KITAJSKEM.

Kanton, 4. novembra. (Izv.) Kantonske čete so osvojile provinco Kwantung.

Novo slovensko Sv. pismo.

Sodba glasila papeškega Bibličnega zavoda v Rimu.

Na željo člana biblične komisije p. Foncka je novo slovensko Sveto pismo (Jere, Pečjak, Spoj) pregledal bogoslovni znanstvenik prof. Spatil, ki dobro razume slovensko. Oceno tega odličnega učenjaka, ki je na letošnjem kongresu za proučevanje vzhodnega bogoslovja v Ljubljani s svojim globokim in temeljitim govorom zbudil splošno pozornost, je prinesla najnovejša številka znanstvene revije »Biblica«. Recenzent pravi med drugim: »Avtorji tega dela so si stavili namen, prirediti prevod, ki naj bi v točen in lepem slovenskem jeziku izvirni tekst podal kolikor mogoče zvesto. Iz načel, ki so jih avtorji pri tem prevodu uporabljali, povzemamo: Za temelj je bil izvirni grški tekst; samo tega so se držali na tistih mestih, kjer je vulgata manj jasna ali manj točna in se grški rokopisi strinjajo. Kjer pa gredo rokopisi narazen, je odločevala vulgata, in če je dvom še ostal, so se zatekali k notranjim kriterijem.«

O uspehu se njegova sodba glasi: »Kolikor smo mogli presoditi, so prevajatelji dvojni namen, ki so si ga določili, popolnoma dosegli in se označenih načel povsod zvesto držali. V opazkah se drže večinoma občeja mnenja učenih razlagalcev. Tu ali tam bo morda kdo že za eno ali drugo težje mesto želel pojasniti v opazki;

Fronta narodnega sporazuma.

V zagrebških »Slobodnih Novinah« (glasilo narod. socialistov) posveča dr. Ivo Politeo prizadevanju slovenskih liberalcev za ustvaritev »slovenske napredne fronte« v svrhu sodelovanja v vladi obširen članek. Dr. Ivo Politeo ugotavlja najprej, da bi mogla v vladi predstavljati slovenski narod edino-le Slov. ljudska stranka, ki ima ogromno večino ljudstva za seboj. In vrste dr. Korošca — piše Politeo — so danes mnogo krepkeje nego one, ki stoje za Radičem; Radičeve vrste dejansko kolebajo, česar pa nekateri Slovenci nikakor ne morejo videti. Sicer pa antiklerikalizem še davno ni naprednost in tej »naprednosti« posebno socialisti ne bi smeli nasedati: Kajti ravno socialisti vedo najbolje iz lastne izkušnje, da so najreakcionarnejši kapitalisti obenem najgoršejši antiklerikalci, da so bile liberalne stranke dejansko vedno najljutejše nasprotnice socializma, ker so uporno branile današnji družabni red. — Ali so morda samostojni demokrati napredni? Naprednih strank pri Slovencih sploh ni. Zato bi bila napredna fronta prav tako fikcija in laž, kakor je fikcija in laž današnji tzv. sporazum. — Govoreč o vprašanju izolacije Slovencev, pravi dr. Politeo: »Ne sodelovati v današnjem sporazumu še ne znači izolacije, in posebej ne izolacije Slovencev. Kajti izolira se na enak način, protivi se temu sporazumu vsak dan večje število Hrvatov in Srbov in tako izolacija Slovencev od sporazuma znači dejansko združevanje s temi Srbi in Hrvati. Taka izolacija krepi skupno fronto čimdalje večjega števila Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki bodo v vztrajni borbi proti današnjemu fiktivnemu sporazumu, v katerem ni nič naprednega, končno izvojevali pravi sporazum. — Seveda je tu treba hoja, a stranke tudi niso za komediziranje. Kdor ni za boj, naj gre naravnost v vladne stranke in naj ne vodi v opozicionalnih strankah vladne politike.«

Še enkrat o dohodninski lestvici.

Gospodu delegatu ministra financ priznam, da je njegova zakasnela replika v današnji 254. številki »Jutra« prav skrbno koncipirana in po svoji elegantni formi vse hvale vredna. Ni čuda, da je za tako minuciozno delo rabil celih deset dni. Kakor pa je zunanja oblika njegovega spisa vabljiva, tako mu manjka vsebina. Če je taka opazka dovoljena, bi dejal, da je v članku skoraj preveč začimbe, pa premalo hranilne vrednosti. Prinesli so mi stvar na mizo tu v dolenskih Toplicah, kjer si zdravim obolelo desno roko, žal daleč od mojih ljubljanskih Mentorjev. Če naj odgovorim gospodu delegatu nemudoma, moram to steriti kar na lastno pest, in še to na levo. Bis, qui cito!

V vsej žalostni istini pa je vprašanje dohodninske lestvice tako resno, nujno in pereče, da mora vsak izmed nas po svojih močeh prispevati k definitivni njega rešitvi. Naj mi cenjeno uredništvo »Jutra« ne zameri, če nasprotujem njegovi tezi, da se nahaja to vprašanje sedaj sub judice, radi česar treba počakati, kateri obeh nazorov glede korektur lestvice da bo končno obveljal. Tukaj gre za upravno, in ne za kazensko stvar. Saj odločitev prejucira gospod delegat sam, ko citira pravni argument, da je uzakonjeno, in sicer na osnovi zlate valute, le razmerje med dohodki in davčnim postavkom. In gospod delegat pravilno sklepa iz te premise, da moramo zahtevati uporabo lestvice v zlatih dinarjih. To je bila tudi moja misel, v njej se zlagava. Če sem dne 14. oktobra t. l. omenil

kot minimalno zahtevo, da se naj dohodninska lestvica čita v dinarjih in vendar ne v »kronah«, sem storil zgolj koncesijo onim gospodom, ki so se v tej stvari aprila 1924. prvič zglasili pri gospodu delegatu. Ta njih zahteva ima neko praktično vrtilino na sebi, da namreč prija srbskemu očesu, in vsaj najmanjšim davkoplačevalcem bi prinesla znatno olajšavo. Nikdar pa niso slovenske gospodarske korporacije proklamirale te zahteve kot našo zakonito pravico, niti se ni kdo od nas »zagrizel« v dinarsko skalco. Še manj razumem, zakaj da gospod delegat toliko o njej govori, ko mu vendar zadošča strokovno mnenje gospoda prof. dr. Ellerja, ki apodiktčno zametuje relacijo 1:1, navzlic zgodovinske-mu dejstvu, da so nam vzeli 5 jugoslovanskih kron za 1 dinar.

Gospod delegat pa je zašel pri tem na napačno pot. Najprej konstatira, da smo si edini v tem, da naša dohodninska lestvica že davno več ne ustreza gospodarskim, zlasti pa valutnim prilikam. Potem navaja, da je več tehničnih možnosti odpraviti ta nedostatek (?), brez dvoma pa da je ena najenostavnejših in za davkoplačevalce najugodnejših ta, da se sedaj veljavne številčne postavke mesto v kronah čitajo v dinarjih. — Ta navedba je pogrešana, je neiskrena. Res da je taka možnost zelo enostavna, z daleka pa ni ena najugodnejših. Gospod delegat točno ve, da je odstotna diferenca že pri razmeroma skromnih dohodkih, ob današnjih številkah, prav nenakostna, če se lestvica čita v krona ali v dinarjih. Čemu potem označiti to možnost kot eno najugodnejših za davkoplačevalce?! Dovoljsem si svariiti gospoda delegata. Dne 23. oktobra t. l. sem izrazil naše mnenje, da je v finančni delegaciji manjkalo poguma in dalekovidnosti v onih letih, in bodisi pred junijem 1921., ko je imela v periodu neurejenih kompetenčnih razmer vso dejansko možnost za pravilno ureditev dohodnine v smislu zakonit. Bojim se, da bom kmalu moral izreči očiitek, ki gre dalj nego očiitek neiskrenosti.

Če pa slika gospod delegat čitanje lestvice kot najenostavnejšo in za davkoplačevalce najugodnejšo možnost, za Boga svetega, kako pa potem izgleda projekt omiljene lestvice, ki ga je »pozneje« poslal gen. direktorju neposrednih davkov, ustrojenega v smislu »štatafektarifa«?! Mar se gospod delegat še ne zaveda, da gre za nad vse resno stvar, da gre za gospodarsko eksistenco Slovenije, ki kravi pod pezo neznosnih davkov?

Dne 14. oktobra t. l. sem bil dejal, da je ljubljanska delegacija kriva, da se dohodninska lestvica še danes aplicira v kronah. Gospod delegat me je potem pismeno obvestil, da pričakuje od mene preklic takega očitka. Dasi nimam njegovega pisma pri roki, vendar po njegovih želji priznavam, da me v preklic ni niti pozval, niti naprosil. Če je tako diferenciranje važno, potem naj še omenim, da njegove besede: »v interesu amikalnega razmerja« menda niso vsebovale nikake pretnje. S tem bi bila ta zadeva urejena, navzlic oni prijateljski strani, od katere je gospod delegat slišal izražen dvom, ali odgovarja moj nastop umerjenim tradicijam korporacije, katere funkcionar sem. Že na zboru dne 23. oktobra t. l. sem prevzel osebno odgovornost za svoje delovanje tako napram tej korporaciji, kakor napram slovenski javnosti. Nikdo pa ni trdil, da je naša finančna delegacija ustanovila sedanjo dohodninsko lestvico; pač pa sem javno dokazal — kar dokazati niti ni bilo treba — da se ona krčevito drži kronske lestvice, in da se je te lestvice baš tako držala vsa dolga leta od 1918.—1921., ko je imela vso priliko za pravilno interpretacijo. Tedaj v onem času, ko je gospod delegat kontrastiral ne samo zloglasno naredbo deželne vlade glede davčnih predumov, marveč tudi dal inicijativo k »začasnemu reguliranju obče pridobnine« in k takrat »neizbežnemu suspendi-

ranju davčnih komisij«. Ne, gospod doktor, moji Mentorji niso krivi, niti nisem prezrl suspendiranja davčnih komisij. Pa previden lovec ni da bi postreljal vse patrone. Če se je ta sedaj sprožila, prav: Enkrat se okrnejo davčne komisije, drugič se odpravijo plačilni nalogi, v tretje se krši zakon s predumom na dohodnino, menda največ radi davčnih ubežnikov, vedno in vsepovsod birčevstvo, in nikjer smisla za potrebe naroda, nikdar odziva spremenjenim gospodarskim in valutnim prilikam! In vendar se negira krivda!

Kako se more od mene, skromnega inženjerja, zahtevati, da naj bi bil pred letom 1921. posodil svojo pamet visoki finančni delegaciji? Imel sem takrat skrbi in dela sam dovolj. Pa dalekovidnost še ne zadošča, če človek nima položaja, ki daje moč izvršitve. Tako sem že leta 1919. zahteval valorizacijo knjižnih vrednot delniških družb, a naletel sem na odpor pri samih interesentih, ki so šele l. 1924. priglasili to isto zahtevo kot svojo, žal zelo kasno. Ker pa se gospod delegat obrežuje ob starega gospoda Šukljeta — ne vem, kedaj mu je ta kaj žalega storil —, naj prav odkrito izpovem: Mnogo bolj bi bili Slovenci storili, da so leta 1918. poklicali tega modrega in izkušenega moža v vlado naše dežele. Tudi gospod delegat bi imel danes lažjo vest, ker bi se bil v svojem delu mogel naslanjati na odličnega finančnega politika, na priznanega davčnega strokovnjaka velikega kova. Pa bi mu ne trebalo danes variirati citatov po votlem švabskem poetu.

Prihajam h koncu. Mnogi so mi osebno in pismeno izjavili svoje odobravanje filipike, s katero sem dne 23. oktobra t. l. nadaljeval poučne in stvarne referate poklicanih gospodov. In vprašujejo, kak da bo uspeh naših prizadevanj. Potem se zgodi, da malodušno tožijo: Kaj, ko bo gospod minister financ le pohvalil svojega delegata, ki tako pridno navija vijak! Jaz sem drugega mnenja. Prišli smo tako daleč, da nam pohlevnim in potrpežljivim Slovincem vzkipeva kri. Nemogoče je, da kraljeva vlada in narodna skupščina ne bi slišali naših ogorčenih in svareh pri tožb. In glasno kličejo finančnemu ministru:

Gospod Milan Stojadinović! Odprite oči, glejte, kaj se godi v Sloveniji. Godi se nam brutalna krivica. Stotoseč slovenskih ljudi išče v tujini kruha, ker jim doma ni obstanka. Stotine visokih dimnikov pričajo o naši pridnosti, trde so roke naših kmetov od krutih žuljev, pa v tej lepi mladi bogati državi ginevamo v lakoto. Vaš finančni delegat v Ljubljani priznava, da je Slovenija preobremenjena z davki, da naša dohodnina ni v skladu z gospodarskimi, zlasti valutnimi prilikami, da on smatra sedanji položaj nevzdržnim. Navzlic temu utirja previsoke davke z nečuvno strogostjo. Nikdar še nismo doživeli, kar danes doživljamo, da se radi davčnih plačil poklija oborožena sila nad mirne državljane. Odgovornost za vse to pada na Vašo stranko, ki tvori sedanjo kraljevo vlado, in na Vas, gospod minister financ. Storitve konec takim nedopustnim rečem, storite svojo dolžnost kot izkušen državnik, kot razumen človek! Na lastne oči poznate naše lepe kraje, naše pridne ljudi. Ne dajte, da se še dalje uničujejo naša imetja, da se nam krivično jemljejo plodovi našega dela.

V Dol. Toplicah, na dan 1. nov. 1925

Ing. Milan Šuklje.

Dama, ki bi hotela

imeti v tej seziji res ELEGANTEN PLAŠČ, si more takega izbrati iz krasne zbirke damskih plaščev z ali brez kožuhovine, KAR NAJCENEJE pri trdki

Fran Lukič, Pred škofijo 19.

morda tudi ne bo komu všeč, da so se kake pojasnjevalne besede (čeprav zelo redko) tekstu prevoda dodale.

Sicer bo pa ta prevod, ki sta ga dva slovenska škola izrečno odobrila in pohvalila, gotovo v veliko korist, in z veseljem bodo to knjigo, pri kateri se tudi zunanji aparat odlikuje po izvrstni obliki (forma egregia praestant), vsi sprejeli.

O Holandiji.

Ko se polješ iz Anversa proti holandski meji, te kmalu obdaja kolorit deliškega porcelana: Vse okoli tebe je kakor v lah-nem, skoraj nadnaravno prozornem pajčolanu megle, in vse je sveže, vsak vtis je neposreden. Okoli tebe povsod ravnina, tam nekje v daljavi vidiš bela jadra — to so ladje, plavajoče na kakem kanalu, in ta jadra se vidiš daleč naokoli, samotna so in premišljeno, skoraj neopazno se gibljejo z ladjo naprej. In še dalje, daleč še za kanali, je morje. Sivo, mrazlo, brezbarvno Severno morje. In že se pojavljajo mlini na veter, in sploh vse je tu, kar navadno spajamo s predstavo Holandije: kmetske deklice z neznanako lepo belo poltjo, z rdečkastoizlatimi lasmi in kakor sladka pesemca nežno avbi-co, z jasnimi, modrimi očki, ki niso prav nič skrivnostni, ampak izražajo le inteligenco, jasnost, tiho, mirno zadovoljnost. In potem se ti pokažejo še fantje, s črno vi-

soko kučmo, ozkim telovnikom, ki je temno-rdeče ali modro pobarvan, s svetlimi gumbi in s širokimi hlačami, ki se pod njimi pokažejo tiste slavne colije, ki jim pravijo »klompen« in brez katerih bi Holandija ne bila to, kar je.

Kakršna je narava, taki so tudi ljudje: hladni, neposredni, odkriti, a dobrega srca in radi pomagajo tistim, ki trpe pomanjkaje. Ko so po vojni Avstriji javkali o svojem pomanjkanju in o sovražni gospodarski politiki slovanskih nasledstvenih držav, ko so v pretresljivih apelihi slikali svojo bedo, kako umira deca na Dunaju gladu, mraza in pomanjkanja, tedaj je ves civilizirani svet hitel na pomoč: dunajska cesarska palača je bila tedaj sedež cele vrste pomožnih misij zapadnoevropskih in ameriških, tudi južno-ameriških dobrodelnih institucij, a med vsemi, ki so v tej sili pomagali Dunajčanom, so bili prvi Nizozemci. Nebroj dunajskih otrok je našlo drugo skrbno ljubečo rodbino na Holandskem, in vsa ta deca se s hvalečnostjo spominja teh dobrih, naravnih, nesebičnih in inteligentnih ljudi ob valovih Rena, Meze in Severnega morja.

Bila jo zima takrat, ko se mi je prvič odkrila ta nenavadna pokrajina. Kanali so bili zmrznjeni in polni drsalcov in drsalci. Tu šele ima ta sport res smisel, ker so tu na razpoalgo neizmerno razdalje, in ker po vzorno razpredenem sestavu kanalov lahko pramariš celo državo, od zapadne Flandrije do Groningena in od Limburga do Fri-

zije. Ob tisti zimski, januarski nedelji so bile na zmrznjeni ploskvi cele trume ljudi, samotnih kučmarjev, tropov razposajenih fantov in deklet ter nebroj parčkov, starih in mladih, ozko objeti. Vsem se je mrzilo dan naslikal na lica v lepi, zdravi rdeči barvi, ki tudi sicer krasí ljudstvo v teh krajih.

Čez par ur, ko je že legla noč na to mirno, veselo in zadovoljno zemljo, ki je tako ozko spojena z vodo, ki jo prepreza s kanali in rekami kakor žile človeško telo, se pokažejo luči: Rotterdam. Vlak vozi tu kakor v Anversu, kar skoz mesto. Toda dočim je v starodavnem Anversu gladitelj železnice izpeljal tir tako, da se pokaže mesto kot velikanska naselbina, okrog in okrog celega morja starodavnih hiš in hišic s slikovitimi flamskimi pročelji, napravi Rotterdam ves drug vtis. Tu vodi tir skoz de-lavski del mesta, in ne vidiš drugega nego same zadnje strani velikih stanovanjskih hiš z zamazanimi stenami in nebrojnimi mostovi, na katerih se povsod suši perilo. Na velikih stenah so kričeče reklame, vse je v dimu. Tu vidiš ogromne dimnike raznih to-varn, saj je tu sedež margarinke industrije tvrdke Van den Bergh in drugih silnih podjetij. —

Kmalu pride Haag, ki mu Holanci sploh ne pravijo tako, nego 's Gravenhage ali pa Den Haag. 's Gravenhage pa je nastalo iz loveškega revirja nekake zgodovinskega nizozemskega grofa, ki so je tu naselili. Za njim

Dnevne novice.

Hrvatski škofje pri papežu. Kakor poročajo Osservatore Romano, so bili te dni pri sv. sedenju v posebni avdienci sprejeti zagrebški škof dr. A. Bauer, djakovski škof dr. A. Kramar in splitski škof dr. Bonečić.

Duhovniške plače. Prijave so bile dostavljene 30. X. ministrstvu ver. Na ponovno intervencijo, da se čim prej nakaze draginske doklade interesiranim duhovnikom, se je način odplačevanja v toliko skrajšal, da je minister ver. pooblastil velike župane, naj v zvezi s finančno delegacijo odrede nakazila na sicer zvišane doklade od 1. avgusta, ukinjene od 1. septembra. S tem se je obšla dolgotrajna procedura v ministrstvu ver., raznih računovodskih in drugih odsekih. — S.

Promocija. Preteklo soboto sta na zagrebški univerzi promovirala za doktorja medicine g. Joško Volbank iz Gorici pri Železni kapli na Koroškem in g. Maks Pohar iz Maribora.

Smrt koroškega Slovence. V bolnici v Celovcu je 1. t. m. umrl na težki operaciji g. Peter Uršanc, dolgoletni slovenski župan občine Sv. Štefan na Zili. Pokojnik je vedno stal v prvih vrstah slovenskih narodnih borcev. Povsod je užival največji ugled in spoštovanje. Pogreb se je vršil 4. t. m. v Sv. Stefanu ob ogromni udeležbi naroda. — Poštenjaku — značaju bodi ohranjen trajen spomin!

Cvetke... V pravkar izšli srbsko-hrvatski publikaciji neke inteligentne stanovske organizacije smo natrgali tale šopek zlahtnih jezikovnih rožic: Abacija, astal, mašina pisarica, piksla, korpa, luster, zavesa sa štangom, štof za astale, sala, stelaza, zavesa štrikana, zavese plišane, tepih za koridor, šporet (štedilnik!), tacna za karte, ramovi za karikature... Ni zlomka, da se Jugoslavlani na tej jezikovni podlagi ne bi mogli zediniti! Ta dialekt razume pri nas ne le vsak izobraženec, ampak tudi vsak cigan. Serbus!

Uradniški dom v Belgradu. Te dni so v Belgradu položili temeljni kamen Uradniškemu domu, ki ga gradi Zadruga za zgradbo uradniških stanovanj. Poleg pisarniških prostorov bo v domu 8 uradniških stanovanj.

Slovaška protestantska cerkev v Jugoslaviji. Te dni se snide v Novem Sadu konferenca zastopnikov slovaške protestantske cerkve v Jugoslaviji. Konferenca bo razpravljala o lastnem statutu za slovaško protestantsko cerkev, ki izstopi iz zveze nemške protestantske cerkve in se osamosvoji.

Smrtina kosa. Pretekli četrtek je umrl po dolgi, mučni bolezni v 54. letu starosti g. Valentin Grabner, posestnik, žagar in lesni trgovec, po domače »Ksaverka« v Zajasovniku pri Motniku. Kal bolezni si je nakopal med vojno na ruski fronti in pozneje v ruskem ujetništvu, od koder se je vrnil koncem l. 1918. Kako je bil ranjki med ljudstvom povsod priljubljen je pričal njegov pogreb, katerega se je udeležilo mnogo ljudstva iz domače motniške fare kakor tudi iz sosedne šentgotthardske in vranske fare. — V Dolenji vasi pri Ribnici je umrl Franc Cimerman, posestnik, oče pred leti umrlega frančiškana p. Solana Cimermana. Pokojni je bil odločno katoliški mož, katerega bodo naše vrste pogrešale.

Iz uradnega lista. Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti z dne 4. novembra t. l. objavlja: Odločbo, s katero se odlaga likvidacija agrarnih direktij; Pravilnik za voditev računskih in ekonomskih knjig pri državnih in samoupravnih kmetijskih napravah; Razpis o postopanju z inozemskim premogom, ki ga dovažajo broderska podjetja za potrebo svojih ladij; Odločbo, s katero se dopolnjuje razpis C br. 9448-1923 o območju carinarnice glede uvoznih, izvoznih in prevoznih ekspedicij; Popravek k pravilniku o odobravanju in izvrševanju proračuna samoupravnih teles v novih

krajinah kraljevine (izven Srbije in Črne gore); Popravki k pravilniku o gostilnah, kavarah in ostalih obratovalnicah z alkoholnimi pijačami; Popravek k izpremembam in dopolnitvam v pravilniku za izvrševanje odredb o državni trošarini; Popravek k taksnemu in pristojbinskemu pravilniku; Popravek k pravilniku o uporabljanju novega sredstva za obče denaturiranje špirta.

Izstop iz jugoslovanskega državljanstva. Iz državljanstva kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev smejo izstopiti: I. zaradi sprejema avstrijskega državljanstva: Josip Ružič, posestnik v Mödlingu, rojen v Rankovcih in tja pristojen, skupno z ženo Alojzijo in štirimi maloletnimi otroci; Katarina Blatnik, posestnica v Griffnu, rojena v Griffnu in pristojna k Sv. Miklavžu, okraj slovenjegraški skupno s tremi maloletnimi otroci; Helena Rožman, kuharica v Gradcu, rojena v Selih, okraj brežiški, in tja pristojna; Anton Čepiak, tehnični ključavničar v Donawitzu, rojen v Slovenjgradu in tja pristojen, skupno z ženo Barbaro; Josip Moder, teh. uradnik v Gradcu, rojen v Srednjem Radvanju in pristojen v Pekre, skupno z ženo Hedvigo; Julijana Zoržini, vdova v Gradcu, rojena v Celju in tja pristojna; Franc Pečelar, rudar v Voitsbergu, rojen v Gmajni in pristojen na Vrhe, okraj slovenjegraški, skupno z ženo Magdaleno in maloletno hčerko; Stefan Potočnik, tvorniški delavec v Gradcu, rojen v Zrkovcah pristojen v Laporje, okraj mariborski, skupno z ženo Elizabeto in maloletno hčerko; Alojzija Jugovic, kuharica v Radgoni, rojena v St. Gotthardu pri Gradcu in pristojna v Plitvico, okraj ljutomerski; Franc Flor, rudar v Judendorfu pri Leobnu, rojen v Rauxeltu (Nemčija) in pristojen v Kandrše, okraj litijski, skupno z ženo Marijo in maloletno hčerko; Josipina Zorati, mesnina uradnica v Gradcu, rojena v Mariboru in tja pristojna; Marijan Rovšek, rudar v Gradcu, rojen v Visokem (Bosna) in pristojen v Velikovo, okraj litijski, skupno z ženo Katarino; Ivan Margia, delavec v Gradcu, rojen v Gradcu in pristojen v Svečino, okraj mariborski; Vilma Bergles, učiteljica v Mödlingu, rojena v Mariboru in tja pristojna; Anton Zavec, gostilničar v Gradcu, rojen v Srdici, okraj murskosoboški in tja pristojen, skupno z ženo Marijo in tremi maloletnimi otroci; Terezija Solar, zasebnica v Ditters-

dorfu, rojena v Dolnjih Slavečih, okraj murskosoboški, in tja pristojna; Dora Klementschi, rojena Drotel, učiteljica v Retzu, rojena na Dunaju in pristojna v St. Vid pri Stični; Barbara Solar, zasebnica v Dittersdorfu, rojena v Dolnjih Slavečih, okraj murskosoboški, in tja pristojna; Stefanija Kostajnshek, šivilja v Salzburgu, rojena v Mariboru in tja pristojna; Alojzij Gumilar, kovač v Pottschachu (Avstrija), rojen v Petanjcih, okraj murskosoboški in tja pristojen, skupno z ženo Marijo in 2 maloletnima otrokoma; II. zaradi sprejema češkega državljanstva: Anton Bebar, rudar v Oberhausnu (Rheinland), rojen v Leobnu in pristojen v Selce, okraj kranjski, skupno z ženo Klaro; III. zaradi sprejema češkoslovaškega državljanstva: Ana Kužnar, vdova v Freudenthalu, rojena v Freudenthalu in pristojna v Roginsko gorco, okraj šmarnski.

Iz poštne službe. Vpokojena je poštna uradnica Marija Rant na Viču.

Iz šolske službe. Za profesorja na učiteljsku v Kastvu je imenovan prof. Grga Brigljevič, dosedaj uradnik v prosvetnem ministertvu.

Iz sodne službe. Za višjega pisarniškega oficijala pri okraj. sodišču v Ljutomeru je imenovan dosedanjí oficijal istotam — Božidar Kryl. — Za kancelista pri istem sodišču je imenovan orož. narednik Josip Makus.

Iz carinske službe. Za upravnika pri glavni carinarnici v Mariboru je imenovan dosedanjí glavni revizor istotam — Peter Ubakovič.

Dva rajonbruška roparja sta že pod ključem. Aretirana sta bila na glavnem kolodvoru v Ljubljani. To sta Fabijan Gršič in Tomo Sebalj. Ostalih dveh namreč Nika Bolješiča in Toma Mešiča ki sta sodelovala pri roparskem napadu pa še niso izsledili. Bolješič je rojen 1906 v Jezeranah, okraj Brinje, in tja pristojen, je velike suhe postave, podolgatega obraza in se izdaja pod lažnjivim imenom Anton Šaban. — Drugi, Mešič Tomo, je 23 let star, istotako tamkaj rojen in pristojen, srednje postave, podolgatega obraza in se skriva pod imenom Mile Basara. Mešič je bil že obsojen radi razbojništva na 8 let težke ječe, je pa maja meseca tega leta pobegnil iz kaznilnice v Gradišnici.

Železniška nesreča. Ponoči o Vseh svetih je pri postaji Stalač v Srbiji brzovlak povozil voz, na katerem se je vozila kmetijska družina Urošević z neke svatbe. Vsega je bilo na vozu

Nedosegljiva glede trajnosti in jakosti žarenja!

šest oseb. Ob nesreči je ostal mrtev gospodar Urošević z ženo in hčerko, drugi so bili težko ranjeni.

Velika poštna tatvina. Med vožnjo na progi Užice—Stalač je te dni zmanjkal iz poštne voza denarni zavoj s 705.000 Din. Tatvine so osumljeni poštni odnosno železniški uslužbenci.

Nova kaznilnica. Pravosodno ministertvo namrava v Bilecu zgraditi novo kaznilnico za Hercegovino, Crnogoro in Dalmacijo.

Vinski ekstrakt. Neznana ženska, stara približno 24 let, srednje vitke postave, črno moderno oblečena, z rjavim klobukom, hodi zadnje čase po kamniškem okraju in ponuja gostilničarjem »vinski ekstrakt«. Za majhno stekleničico zahteva 125 Din, češ da se napravi iz 1 stekleničice ekstrakta 200 l vina. Sleparka je zelo premetena, ne pusti nikjer svojega naslova in se izdaja za hčer nekega veletrgovca z vinom z Rakeka.

Vlom. V trgovino Ivana Beraniča v Majšpergu je bilo v noči na 30. oktobra vlomljeno in pokradeno več različnega blaga in denarja. Skupna škoda znaša nad 15.000 Din. O vlomilcih ni sledu.

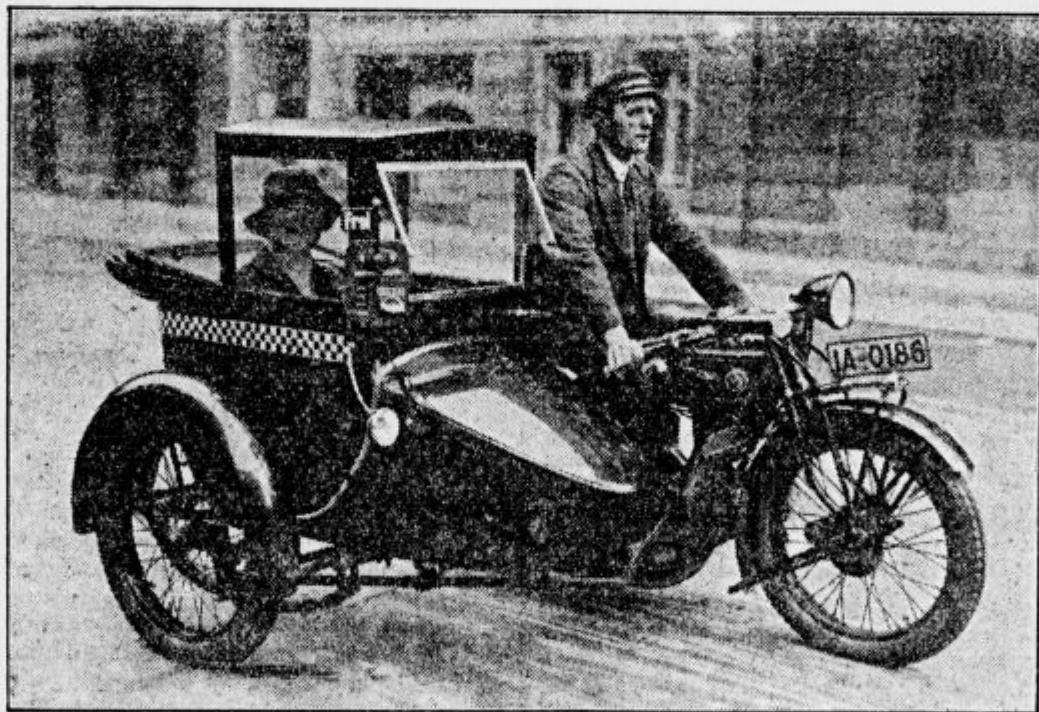
Milijonska goljufija na poštni hranilnici v Zagrebu. Vojsko Mikolji je na zagrebški poštni hranilnici na goljufiv način dvignil 1.747.000 Din in nato pobegnil v inozemstvo. Mikolji je 38 let star, doma iz Bosne. Oblast je za njim izdala tiralice.

Španska bolezen je nepoznana za onega, ki zlasti po zimi stalno pije čaj, pripravljen iz čajnih mešanice znamke »Budha«, ki se dobe pri vseh trgovcih.

Dix elektro-aparat, univerzalni električni aparat za kuho, ogrevanje sob, segrevanje likalnikov, obsevanje itd., edini te vrste, ima v zalogi g. Ivan Begataj, glavni zastopnik za Slovenijo na Kongresnem trgu št. 19. Imenovani tvrdki je poverjena samoprodaja teh aparatov za Slovenijo.

† Podpolkovnik Josip Svetič.

Včeraj ob eni uri zjutraj je nenadoma umrl v državni bolnici g. Josip Svetič, upokojeni podpolkovnik. Pokojnik je bil eden onih redkih častnikov, ki tudi v bivši Avstriji niso zatajili svojega rodu in pokolenja. Svetič je bil in ostal vedno zvest in trden Slovenec. Svoj slovenski značaj je pokazal zlasti med vojno in na stotine slovenskih fantov in mož mu dolguje hvalo za pomoč, kolikor jim jo je pač mogel izkazati slovenski častnik. Celó v nemškem Gradcu, pred očmi visokih generalov, ni zatajeval svoje slovenske krvi, ampak se je kljub raznim ovadbam vedno gibal le v izključno slovenski družbi. Po prevratu je bil nekaj časa orožniški poveljnik v Sloveniji, toda to službo je moral kmalu zapustiti. To je moža, zvestega Slovenca in narodnjaka, silno bolelo. Prenašal pa je svojo bol mirno in dostojanstveno kot častnik v pravem pomenu besede. Dan pred svojo smrtjo, skoraj 6 let po svoji upokojitvi, je prejel svojo prvo pokojnino, ki so jo našli pri njem še nedotaknjeno, ko ga je zadela kap. Prepeljali so ga v bolnico, kjer je včeraj zjutraj izdihnil

Mali berlinski avtomobili.

Ti mali avtomobili so v Berlinu izpodrinili velike avtomobile.

pa je dinastija ustanovila tu svojo rezidenco, kjer danes domuje kraljica Wilhelmina, ki se pravzaprav tudi ne imenuje tako, nego — Amalija. Svoje kraljevsko ime si je izbrala po svojih treh velikih prednikih, ki so največ pripomogli do sedanjega blagostanja v deželi, po Willemu I., II. in III.

Še nekaj ur, in že se bližamo glavnemu mestu kraljevine: Amsterdamu. Tu je spejlana železnica skoz lukó, in tu lahko občuduješ ladje vseh narodnosti, male in velike do največjih Amerikancev in Indijcev. Nato pridejo skladišča parobrodskih družtev in skladiščnih podjetij, v katerih so nakopičena bogastva najoddaljenejših pokrajin, ki jih je magnetična sila amsterdamskega kapitala in trgovskega duha privedla semkaj, na trg, kjer se delajo cene in kamor morajo narodi plačati svoj tribut.

To so bili glavni vtisi ob prihodu na kolodvor, nad katerim se vzpenja silen obok iz železa in stekla.

Ko stopiš iz mogočne stavbe centralnega kolodvora, zagledaš nenavadno živahno vrvenje pešcev, najsvakovrstnejših vozil, silajno razsvetljenih mogočnih tramvajev in tik ob vsem tem stoje zasidrane ladje.

Amsterdam je velenesto s preko 700.000 prebivalci. To je najbolj tipično trgovsko mesto, ki si ga je le mogoče misliti. Koj ko opaš od kolodvora proti sredini mimo velikih hotelov, vidiš ob desni vrsto hiš, ki so vse nenavadno visoke in ozke. A v višinah teh hiš je taka razlika, da izgledajo

nekatero kot stolpi, a koj poleg njih stoji gotovo kak pritlikavec. Tu ni enotne linije, saj nismo v Ameriki, kjer je najprej načrt in potem šele mesto, nego tu smo na onem odru, na katerem se je odigravala prva velika, viharina in slavna drama, ki jo je napisal trgovski genij in katere dejanja so se razpletala po vsej zemeljski obli in katere junaki so bili oni brezobzirni, hladni in premišljeni možje, ki so z umom in neustrašenostjo ustanavljali mogočne države, zgradili silna mesta in zarisali pot ogromnim brodom, v katerih najslavnejša sta admiral De Ruyter, ki je znal premagati v neštehtih bitkah take grozne sovražnike kakor so Angličani in ki je z mečem branil holandskega trgovca, ki je vozil bogastva v oddaljene pokrajine, in veliki kolonist Jan Pieterszoon Coen, ustanovitelj Batavije.

Tu stojiš torej na širokem Damraku, na desno stolpi in hišice, na levo najprej kanal z malimi ladjami, in nato mogočna zgradba, ki izgleda kakor dom kakega giganta s svojimi širokimi opekami in gorostasnimi oblikami: amsterdamska blagovna in devizna borza.

Tu seveda ne gremo mimo, ne da bi vprašali, kdaj jo lahko posetimo. Saj vemo, da je Goethe splezal v vsakem mestu, kamor je prišel, na najvišji zvonik, da si je ogledal mesto od zgoraj in s tem dobil pregled. Mi pa nečemo na noben stolp, ker nas ne zanima načrt mesta, nego floris gospodarstva nas veliko bolj zanima. Kmalu sto-

jimo torej na borzi. Prostori so taki kakor kulise za Hamleta, vse je tako heroično. Sirove rdeče stene so okvir velikih transakcij, in le malo prostora so pustili umetniku (Tooropu), ki je okrasil te prostore. Tropične pokrajine, starodavne ladje so naslikane na spošni blagovni in devizni borzi, žitna borza pa, ki ima svojo lastno, nekoliko manjšo dvorano, je okrašena s slikami polnimi življenja iz neumrjoče Arkadije; tu je sejalec, mišičasta postava, in okrog njega rodovitna razorana črna zemlja; drugod je žetev, in med zlatim zrelim klasjem zrelo pridne žarjice, kako spravljajo pridelek. In pod vsemi temi umotvori vrvi življenje; tu se sklepajo milijonske kupčije, tu prodaja argentinski hacienhero rotterdamskemu velemlinu svoj pridelek, in tam se skopajo ladje s sladkorjem, s soljenimi kožami in sličnimi dobrotami med sindikatom X in med grupo Y. In med vsemi temi kupčijami brenči telefon v celicah, ter se dvigne ali tlači francoski in belgijski frank, kakor to želi močni goldinar, stric dolarja. (Saj je znano, da je holandski tolar, ki mu pravijo ryksdaalder ali kratko daalder, postal v Ameriki dollar, in da Amerikanci dollar izgovarjajo ravno tako kakor Holanci daalder.) Tu se odločuje usoda argentinskih pezo in brazilskih milrejsov, odtod se regulira marka in čisto lire, da, tu kraljuje stric goldinar in kaže svojo moč, in čegar moč regulirajo možgani premetenega gospoda Wisseringa, prezidenta Narodne banke. Tu se vrtijo v

premišljenem ritmu loge in kažejo paritete, tu se arbitrira in špekulira. Tu padajo fin. mailki v prah in tu se porajajo novi, tu se bijejo velike bitke našega časa, ki so mnogo pomembnejše od onih, zastarelih, na krvavih poljanah.

Sosedna efektna borza nudi dokaj zanimivosti. Tu se kristalizira praktični trgovski duh v nenavadnih tvorbah. Cela ogromna stena je razdeljena na tisoče predalčkov, na vsakem je v železnem okviru steklena števila, in zdajdaj se razsvetli ena ali druga. To so številke posameznih borznih članov, in ko se ena razsvetli, ve dotični imejitelj številke, da ga kliče telefon. Gre v celico, se razgovarja, ter že zasluži cel zavitek srebra.

Dočim sme na blagovno in devizno borzo vsakdo, ki plača vstopnino fl. 1 in pol, je to na efektivni drugače. Tu smejo na parket samo oni, ki so nizozemski državljani in ki deponirajo pri tajništvu precejšnjo kvantiteto goldinarjev, začasno fl. 5000, in ki so dobrega slovesa. Saj se tu godijo tudi prevažne kupčije, da bi se moglo vsakogar pustiti poleg.

Vse sestav kupčevanja je tu nenavaden. Vse se koncentrira tu — ne okoli senzalov —, nego okoli ogelnikov, hoekmanov, od katerih je vsak specializiran na en ali par papirjev. Največji je kolobar okoli ogelnika, ki dela z delnicami Kraljevske Petrolejske Družbe, ene najslavnejših tvorb holandskega gospodarskega duha, ki obvlada precejšen del vesoljnega petrolejskega trga, in ki ima svoje

svojo blago slovensko dušo. Pogreb bo jutri popoldne ob 3. uri iz državne bolnice na pokopališče k Sv. Križu. Blag mu spomin!

Slovenski študentje so že od nekdaj živeli v zelo skromnih razmerah. Taka je bila njih zgodovina na Dunaju in v Gradcu, taka je sedaj v Ljubljani in drugod. Brez svojega »Dijaškega podpornega društva«, ki vzdržuje menzo in skrbi tudi drugače za gnotne podpore, bi v sedanjih težkih časih sploh ne mogli shajati. Letos najlažje pomaga študentom na ta način, da kupijo nekaj srečk »Dijaškega podpornega društva«, ki ti poleg zavesti, da si storil dobro delo, prinese lahko še bogat dobiček, kot so n. pr. Fordov avto, sobna oprava, kolo, radioaparati itd. Dobiš jih po 10 Din po vseh trafikah v Ljubljani in na deželi. Pisarna glavnega odbora je na Miklošičevi cesti 5 v Ljubljani.

Jutri ob 6 zvečer vsi na javno sejo invalidov na magistratu.

Iz Ljubljane.

LJUBLJANA, HVALA TEBI!

Pa ne samo tebi, da celi Sloveniji za tako čelično počastitev padlih naših tovarišev, na vseh Svetih dan. Predvsem vojaški oblasti, osobito gospodu divizijskemu generalu Stojadinoviču in brig. generalu Živkovici za vsestransko krepko podporo, da se je vojno pokopališče dostojno uredilo. Iz mestne blagajne nam je nakazal g. gerent Turk 2000 Din, g. nadzornik mestnih nasadov Heinic pa cvetja in palm za olepšavo grobov. Šolski oblasti, in deci, darovalcem svečk in vencev (zlasti trdki Bajt) istotako stoterni Bog plačaj!

Neutrudljivim dičnim našim pevcem in godbenikom hvala tudi v imenu mrtvih tovarišev! Konzularni zbor, ki se je polnoštevilno udeležil te proslave, bo lahko poročal v svoje države, da Slovenci nismo zadnji v pieteti do mrtvih, ki pri nas počivajo.

Ljubljana! Izredno si počastila svoje in tuje žrtve vojne, ki počivajo v tvoji grudi, sedaj pa še en hip obrni vso pozornost v petek zvečer ob 6. uri živim mrtvecem: našim ubogim invalidom, ki imajo v sejni dvorani magistrata svoje javno zborovanje. Zlasti tovariši iz vojne pridite, da slišite o vnebovpijočih krivicah, ki se gode onim, ki so stali z vami v vojnih vrstah in domov prinesli pobabljenе ude in razčarano srce! Javno hočejo povedati beli Ljubljani, da je takimenovani invalidski zakon le bridka ironija in da skoro ležejo za drugimi v grob, ako jim država tega ne da, kar je dala celo Italija našim pobabljenim tovarišem Primorcem. Zato ne samo pomilovanje na ustinah, temveč krepko samaritansko moralno oporo našim bednim tovarišem invalidom. Pridite vsi in napolnite galerijo mestne dvorane na magistratu; strankarstvo ta večer v koš! Mi v Ljubljani, poslanci pa v Belgradu, pa glasno povedo: Dajte invalidom njihove pravice!

Glavni odbor Zveze slovenskih vojakov iz svetovne vojne.

Razstava trofej. Na nedeljski akademiji Šentpeterskega Orla si bo vsakdo lahko ogledal razstavljen darila in diplome, ki jih je pridobil Šentpeterski odsek. Vse to je deloma last odseka, deloma last posameznikov, ki so si priborili odlikovanja v raznih tekmah. Na razstavi bodo darila in diplome iz Pariza in Strashbourga, kjer so teknovali nekateri člani v vrsti, ki jo je postavila Jugoslovanska Orlovska zveza. Nadalje je prejel odsek veliko število odlikovanj pri tekmah v Brnu in Mariboru. Končno je več nego polovico vseh priznanj in daril, ki so bila namenjena letos zmagovalcem na stadionu, dobil šentpeterski odsek. Poleg tega bo razstava okrašena z nekaterimi kipi, ki jih je pridobila odsekova štafeta vrsta in nekateri telovadci v deseteroboju in posameznih panogah lahke atletike.

Interese razpredene po vseh kontinentih. Ta papir je predmet najdivnejše spekulacije. Nepregledna je množina drugih holandskih papirjev, večinoma plantažnih in poljedelskih podjetij v holandski Indiji, ki pridelujejo sladkor, kavčuk, kakao, kavo, kina-skorje in predvsem ono čudovito zelišče, ki je za Holandijo tako važno — tobak. Kraljica ima odločilen vpliv v celi vrsti teh podjetij, in je brez dvoma najbogatejša državljanica; svoje premoženje, ki je mnogo večje od onega angleškega kralja, ter svojo finančno sposobnost je podedovala od svojih prednikov, od katerih je bil Willem I. pred 100 leti ustanovitelj največje holandske trg. družbe, sloviše Nederlandsche Handelsmaatschappij. Dinastija Oranje je najbogatejša, kraljica Wilhelmina najpremožnejša kronana glava na svetu; edinole ruski car je bil nekaj petičnejši. Precej po priženil bodoči ženin 17-letne princese Julijane!

Ne morem si misliti dežele, ki bi bila bolj materialistična od Holandije. Vse družabno življenje se kristalizira v Amsterdamu okoli tega, koliko je človek težak, samo po tem se presoja individuali.

Bodi dovolj o goldinarju in o njegovih tvorbah. Ogledajmo si malo starodavno mesto in življenje v njem. (Dalje.)

Kupujte srečke

Dij. podp. društva v Ljubljani!

Razstava je prva celotna zbirka diplom, kipov, daril i. t. d., ki jih je pridobil šentpeterski Orel s svojimi, po tehnični sposobnosti znanimi telovadci.

Janez. Te dni smo brali v časopisih, da so nekega profesorja pomaknili v višjo plačilno stopinjo. Da premikajo ali pomikajo profesorje in tudi druge uradnike v višje plačilne razrede, ni nič čudnega. To je zelo naraven pojav. Ampak da pomaknejo v višji plačilni razred profesorja, ki se še dandanes podpisuje Janez, in ki se ni dal premakniti, da bi se vstopil v morju neštevilnih Ivanov ali Jovanov, to je pa nekaj neverjetnega in še bolj neverjetno je, da takega profesorja premaknejo ali pomaknejo celo za eno stopnjo navzgor! Kam plovemo? Mora pa že biti nekaj na tem Janezu in nekaj tičati v njem, da so ga vseeno premaknili ali pomaknili navzgor čeprav se podpisuje Janez.

Jubilej. Superior vojne mornarice v pok. Karol Kokolj je obhajal dne 4. t. m. v cerkvi pri č. o. frančiškanih v Ljubljani ob 9. uri svojo 60 letnico.

Stanovanjska beda. Zopet imamo priliko gledati dve deložirani družini, ki sta se utaborili pod drevjem na trgu Stanka Vraza. Ena izmed teh je družina Franca Zajca, mehanika drž. železnice. Družina šteje 3 člane. Druga pa je družina Rudolfa Prevca, delavca. Obe družini sta stanovali dosedaj v neki hiši v Zeleni jami. Izseliti sta se morali, ker je lastnik hiše zasedel hišo s svojo družino. Baje čaka usoda deložacije še čez 50 družin. Kje bodo ti siromaki dobili na zimo streho?

Mesto povračila dolgov — klofuta. Marko Bartulović iz Studence pri Splitu, krošnar, je v kolodvorski ulici v gostilni pri »Tišlerju« udaril po obrazu Oskarija Kleina, trgovca z Dunaja in ga lahko poškodoval. Bartulović trdi, da je Kleina udaril, ker ga je osumil tatvine, Klein pa trdi, da ga je Bartulović udaril zato, ker je tirjal od njega plačilo starih dogov.

Bolna vdova z več nedoletnimi otroci brez vseh sredstev in podpore prosi dobrosrčne ljudi kakoršnekolik podpore. Otrokom manjka obleke in kruha. Naslov sirote pod »Hvaležnost« v upravi.

Anketa radi prisilne zidave stanovanjskih hiš.

Stanovanjsko sodišče v Ljubljani je razposlalo številnim trgovskim, obrtniškim in industrijskim tvrdkam pozive, da odgovore na vprašalne pole o svojem gospodarskem položaju. Gre torej za akcijo, da se na podlagi teh odgovorov predpiše gotovim tvrdkam, da zidajo stanovanjske hiše za svoje delavce in druge nameštence. Ker so navedeni pozivi zadeli med našimi trgovci, obrtniki in industriji na hud odpor in nevoljo, priredi na željo prizadetih Zbornica za trgovino, obrt in industrijo anketo, na kateri se bo zavzelo stališče napram tej akciji stanovanjskega sodišča. Anketa se vrši v soboto dne 7. t. m. popoldne ob 11. uri v zborniški pritlični dvorani v Beethovnovi ulici. Vabijo se vse one tvrdke, ki so dobile navedene pozive stanovanjskega sodišča, pa tudi oni, ki se za to vprašanje zanimajo, da se udeleže ankete, če-tudi posebnega vabila mogoče niso dobili.

Kaj je z ljubljanskim občinskim proračunom?

Občinski red za deželno stolno mesto Ljubljano določa v drugem odstavku § 37: »Ti proračuni se morajo najmanj dva meseca pred začetkom občinskega upravnega leta, ki se ujema z državnim upravnim letom, z določeno utemeljitvijo predložiti občinskemu svetu.« Tretji odstavek tega § pa veleva: »Predno te proračune pretresa občinski svet, razgrniti

jih je štirinajst dni javno v občinskem uradu občanom na vpogled, kar je o pravem času razglasiti v občini.«

Treba je, da pozna ta paragraf vsak ljubljanski občan!

Ce se tako napenjamo svoje bistre oči, ne moremo opaziti kakšnega razglaš o razpoložljiv proračuna za leto 1926. A zakoniti termin, ko bi se bilo moralo to zgoditi, je že potekel. Zavarujemo se že vnaprej proti ugovoru, ki jih pričakujemo, češ, da tudi prejšnja leta niso bili proračuni vselej pravočasno rešeni. Res je to; posebno ne — če se ozremo na prošla leta nazaj — tedaj, ko je absolutno moč imela v rokah liberalna večina ljubljanskega občinskega sveta. — Toda sedanjí »gerentski svet« je bil vendar imenovan — kakor smo čuli od avtoritativne strani — zato: »da napravi red (?) v občinskem gospodarstvu ljubljanskega mesta.« In da se drži zakona. To je vzrok, da ne le smemo, temveč naravnost moramo od njega zahtevati vse več, nego od navadnih zastopnikov ljudstva, ki jih ima vsak nasprotni režim pravico razgnati. —

Ljubljanski davkoplačevalci smo silno radovedni, s kakšnimi dobrotami nas namerava osrečiti sedanja občinska uprava v proračunskem letu 1926. Zato tako hrepeneče pričakujemo razpoložljive proračuna. Zagotavljamo, da si ga bomo prav natančno ogledali. Zato prosimo: Na dan žnjim! — Naj gg. državnih komisarjev nič ne moti določba glede državnega upravnega leta. V srednji Evropi teče to — solarno leto imenovano — od 1. januarja in konča z 31. decembrom. — Ni treba, da — »schlechte Beispiele verderben gute Sitten«. — Sicer pa: — Kaj je z razpisom občinskih volitev?

Ljubljanski občani.

Iz štajerske.

IZ MARIBORA.

Občni zbor »Prosvetne zveze« se vrši 23. t. m. ob 10. uri v dvorani Zadržne gospodarske banke. Od 20.—23. t. m. pa se vrši prosvetno tehnični tečaj za včlanjena društva. V nedeljo, 22. t. m. popoldne bo akademija. posvečena genijima slovenskega naroda Kreku in Slomšeku, in sicer v narodnem gledališču. Pri tej akademiji nastopi tudi prvič novoustanovljeno pevsko društvo »Maribor«. Pozivamo društva, da se na te prireditve skrbno pripravijo, da bo uspeh tem častnejši.

Gibanje uradništva. V torek je imelo uradniško društvo svoja posvetovanja v Mariboru. Ljubljano je zastopal rač. svetnik g. Joža Pirc. Deputacija se je zglasila tudi pri narodnih poslanih gg. Pušenjaku in Pivku, katerima je predložila svoje zahteve.

Doslednost povsod! Zima je, drv je treba in seveda tudi uradniku, ne izvzemši naprednih uradnikov. Pri ponudbi oziroma povpraševanju pa noben tukajšnji mariborski lesotrožec za napredne gospode ni bil dovolj napreden, zato so si naročili drva pri znanem demokratu v Rušah, ki trguje s tem blagom. Z nabavo pa ni preveč zadovoljstva — pa saj zadostuje zavest, da so drva napredna. Posnemanja vredno!

IZ CELJA

Celjsko orlovske okrožje priredi dne 15. t. m. (nedelja) celodnevni organizatorični tečaj in sicer v vrtni dvorani pri Belem volu. Tečaj se prične točno ob 8. uri jutraj. Vsak odsek je obvezan poslati najmanj 2 zastopnika k temu tečaju.

Šolska vest. Gospod profesor Kardinar, ki je začetkom tega šolskega leta bil premeščen v Ljubljano, je zopet prestavljen na celjsko realno gimnazijo na svoje staro mesto.

Podpirajte naše dijake.

velečastne kroge, popolnoma odpovedali, ker niso imeli dovolj moči za ta eksperiment.

Mimogrede omenjeno se je ta koncertni aeroplan gospe Brown, že enkrat proslavil, ko je prenesel klavir iz Chicaga v Washington.

Dva recitacijska večera.

Dne 9. in 10. novembra bosta na Šentjakobskem odru dva recitacijska večera. Na prvem čitajo svoja dela Silvester Škrl, Ivo Grahor, Vinko Košak, Janez Zagar in Srečko Kosovel. Na drugem recitirajo pesmi in odlomke iz domače in tuje dramske literature Milan Pirc, Janez Zagar, Slavko Jan in Ciril Debevec. Predprodaja vstopnic v Matični knjigarni in na dan recitacij pri večerni blagajni. Več na lepakih.

Knjige in revije.

Vrtec in Angelček. Št. 3 (za november) bo zopet razveselila našo mladino s svojimi zanimivimi vsebino in z lepo zunanjo obliko. Dobe se še vse tri številke tekočega letnika. Vrtec z Angelčkom (10 števil) stane za leto 1925-26 22 Din, Angelček sam 8 Din. Uprava je v Ljubljani, Sv. Petra c. 80. Planinski vestnik. Izšla je 11. številka s sledečo vsebino: Joško Peršič: Moja pot na Bolasio. — V. Vladimir Topolovec: Greben Rinka — Skuta. — Jožef Zanula: Enodnevne partije okoli Pleš — Plešiven. — Dr. Jos. C. Oblak: Dolenjski izlet. — Ivan Jurko: Cerkev av. Uršule (na Plešivcu). — Čez hrib in dol. — Ketiček. — Obzor in družbene vesti. — Ros lepa je priloga: Zimski motiv z Jelovice, po fotografiji prof. Janka Ravnika.

Iz Primorske.

Preganjanje posl. dr. Wilfana. »Piccolo« poroča, da puljski državni pravdnik zahteva od parlamenta izročitev poslance dr. Wilfana, da more sodišče postopati proti njemu zaradi kršenja javnega reda. Ta zločin da je zagrešil dr. Wilfan dne 2. avgusta t. l., ko je na cesti Lovran—Opatja sklical javen shod, ne da bi to javil oblasti. »Na shodu so se pele slovenske pesmi in srbska narodna himna.« Petje slovenskih pesmi je torej v Italiji zločin. Sicer se pa hočejo Italijani najbrže samo maščevati nad dr. Wilfanom zaradi njegovega nastopa na mednarodni konferenci narodnih manjšin.

Pod 2000 letno kulturo... Te dni so občani v Vipavi postavili na tamošnjem pokopališču spomenik v svetovni vojni padlim domačinom. Veliki spomenik je izklesal iz namenskega kamna kamnosek g. Tomažič. Poleg imen padlih nosi spomenik slovenski napis: »Padlim v tujini — postavili domačini.« Ta napis se je zdel italijanskim upravnikom tako nevaran, da so ga zakrili. — Grobovi tukaj...

Novi reški škof je pretečeri pondeljek privrkat obiskal Trnovo ter imel tam slovesno službo božjo. Nova škofija bo majhna, kot vse laške. Od Trnovske dekanije ima Prem in Knežak.

Karabinlerji izvršujejo preiskave in iščejo orožja. Te dni so bili pri kuratu g. Iv. B., odprli predale, pa seveda nič našli, ker orožja v hiši sploh ni. Ravno tako so stikali pri učitelju v Sobonjah, ki spadajo pod Podgrad.

Preganjanje časopisov. Te dni se je peljal z vlakom nek hrvatski invalid brez desne roke ter v vlaku čital »Puškega prijatelja«. Ki se notabene tiska v zasednem ozemlju. Pa je prišel fašist — žalibog slovenski — pa mu ga iztrgal, češ, da dela propagando, invalida so pa gnali v Trnovo!

»Slepski dom« v Ljubljani in naši Američani.

Glasbena Matica v Ljubljani je potom ljubljanskega magistrata poslala slovenskim listom v Ameriki klic za nabiranje darov za zgradbo »Slepskega doma« v Ljubljani. Ta dom bi stal približno 5 milijonov dinarjev, a ameriški rojaki so že svoj čas prispevali zanj 154.000 dinarjev. Na sedanji ponovni poziv ameriškim Slovincem, da naj zbero med seboj denar za »Slepski dom« v Ljubljani, odgovarja »Glasilo K. S. K. Jednote« z umljivo grenkostjo. Uvedoma se čudi, da bogata Jugoslavija, ki troši toliko milijone za parade, še sedaj ni preskrbela najbednejših svojih vojnih žrtev; potem pa piše:

»Težko, težko bo nabrati med ameriškim Slovinci pet milijonov dinarjev, kajti živimo v preveč slabih časih. Marsikomu se godi danes v starem kraju dostikrat boljše kot pa temu ali onemu amerišskemu Slovincu, ki že več mesecev nič ne zasluži. Več lakote in bede je najti danes med nami, kot pa naobratno. Dragi nam rojaki v starem kraju! Nikar ne mislite, da mi tukaj v Ameriki kar z lopato po cesti grabimo dolarje ali pa da nam pečene piške letijo v usta. Kdor hoče v Ameriki živeti in uspevati, mora tudi redno in trdo delati kot konj ali kot stroj. Vrh tega imamo sedaj tu zelo slabe čase.«

Končno predlaga list, naj se za »Slepski dom« v Ljubljani nakaže preostalo premoženje »Jugoslovanskega republikanskega združenja«, ki znaša približno 15.000 dolarjev. V isti namen naj se nakaže sklad za Slovensko zavetišče, ki v Ameriki nima svrhe, ker se vzdržujejo tu vsa zavetišča iz javnih sredstev; ta sklad znaša nekaj nad 3000 dolarjev. List poziva vso ameriško slovensko javnost, da se zavzame za uresničenje tega predloga.

Narodno gledališče v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob 8 zvečer.

Cetrtek, 5. nov.: »Higenija«. Red A.
Petek, 6. nov.: »Zimska pravljica«. Red D.
Sobota, 7. nov.: »Za narodov blagor«. Red F.
Nedelja, 8. nov.: Ob 3 popoldne: »Vdova Rošlinska«. Ljudska predstava pri znanih cenah. — Ob 8 zvečer: »Kripan mladost«. Izven.

Pondeljek, 9. nov.: »Za narodov blagor«. Red B.

Opera.

Začetek ob pol 8 zvečer.

Cetrtek, 5. nov.: »Nabor«. »Povratak«. Red B.
Petek, 6. nov.: Zaprt.
Sobota, 7. nov.: »Don Juan«. Red E.
Nedelja, 8. nov.: »Manon«. Izven.
Pondeljek, 9. nov.: Plesni večer (gđna Visjakova, g. Vlček). Izven.

Ljudski oder v Ljubljani

Nedelja, dne 8. novembra ob pol 4 uri popoldne: »Mlinar in njegova žena. Založna v 10. slikah

Turistika in sport.

Jugoslavija : Italija 1 : 2. Včeraj v Pacovi odigrana tekma med nogometnima reprezentancama Italije in Jugoslavije je končala z izidom 2 : 1 za Italijo.

Jenenske prvenstvene tekme v Mariboru se približujejo koncu. Preteklo nedeljo sta se vršili tekmi Maribor : Svoboda (5 : 1) in Merkur : Ptuj (7 : 3) Prvenstvena tabela izgleda sledeče: Maribor 7 točk (odigral vseh 5 tekem), Rapid 6 (odigral 8 tekem), Merkur 6 (5 tekem), Ptuj 5 (4 tekem), Mura 2. Svoboda 0.

Za pravice vojnih žrtev.

Govor poslanca Fr. Kremžarja v narodni skupščini dne 27. oktobra o priliki načelne razprave o invalidskem zakonu.

16 PROJEKTOV — SEDANJI NAJSLABŠI.

Gospodje poslanci! Pred nami leži zopet enkrat vladni projekt invalidskega zakona. V ilustraciji naših političnih razmer in v osvetljevanje resnosti, s katero se je doslej reševalo invalidsko vprašanje, bodi povedano, da je to menda že 16. zakonski projekt za reševanje invalidskega vprašanja. Skoro vsaka vlada je imela svoj projekt, katerega je ali predložila, ali je pa prej padla, predno ga je mogla predložiti. Naj gledajo gospodje sedanje vladne večine in naj dobro pazijo, da se tudi njim ne zgodi kaj takega. Eno tolažbo bi jim pač mogli dati mirne duše: Ker je ta zakonski projekt najslabši od vseh dosedanjih, bo mogoče usoda sedanji vladni večini pomagala, pridobiti si podporo, da je uspešna najprej pri rešitvi invalidskega zakona, kar jih pozna svet. (Klici na levi: Čujmo, čujmo!)

Od poslanca naše države do danes je poteklo že blizu 7 let, ne da bi se bilo pri nas invalidsko vprašanje z zakonom definitivno rešilo. Prva leta so to invalidsko vprašanje začasno urejevale razne ministrske uredbe.

Imeli smo predvsem naslednje uredbe: 1. Uredba o privredni pomoči invalidnim in porokom poginulih, pomirlih in nestalih ratnika od 14. februarja 1920. 2. Uredba o izmenama in dopunah prednje uredbe od 25. 3. 1921. 3. Uredba o likvidaciji nerešenih prijav za invalid. podporu u Srbiji in Crnoj gori od 26. oktobra 1920. 4. Uredba o izmenama in dopunah prednje uredbe od 21. februarja 1921. 5. Pravilnik za privremeno doznačevanje penzija in dodatka vojnini invalidima in porokom palih, pomirlih in nestalih ratnika na teritoriji Banata, Bačke in Baranje od 9. februarja 1921. 6. Pravilnik o polaganju majstorskih ispolja u invalidskim reedukacijnim radionicama od 9. februarja 1921. 7. Uredba o opštem pregledu od 27. juna 1921.

Vseh teh 7 uredb je bilo ukinjenih s sklepom zakonodajnega odbora od 15. decembra 1921 ter njihova določila sprejeta v novi zakon o začasni pomoči z dne 28. decembra 1921, ki velja še danes. K temu začasnemu zakonu je bil 21. juna 1922 izdan pravilnik za izvrševanje zakona samega. Od tedaj dalje pa do danes še nismo prišli do definitivnega invalidskega zakona. Vse v svetovni vojski so vojskujoče države so to vprašanje že srečno likvidirale, pri nas pa se je zdelo, da čakamo trenutka, ko bo zadnji invalid legel v grob in s tem končnoljubno sam likvidiral vprašanje svoje eksistence. (Klici na levi: Tako je!)

INVALIDSKO VPRAŠANJE S SOCIALNEGA IN DRŽAVNO-OBRAVNEGA STALIŠČA.

Definitivni invalidski zakon in njegovo naloge moramo presojati predvsem z dveh vidikov. Prvi in glavni vidik za reševanje tega vprašanja je socialni vidik.

Socialni smoter invalidskega zakona je, nuditi vsem vojnini žrtvam v državi brez razlike jim največ sredstev, da se prepreči njihov socialni in gospodarski propad ter da se ohrani in izpolni njihova moralna, umska in telesna moč, katero naj uporabijo sebi in splošnosti v korist. Pri tem je silne važnosti, da so vse vojne žrtve pred zakonom in upravo popolnoma enakopravne.

Invalidski zakon in reševanje invalidskega vprašanja pa nima samo socialnega obsežja. Socialno obsežje je sicer glavno, ampak pravilna ureitev invalidskega vprašanja ima tudi z vojaškega stališča važno nalogo, namreč vsem ubogim žrtvam svetovne vojne viliti novega zaupanja v državo, kar bo brez dvoma dvignilo moralne sile tistega dela naroda, ki je za bodočnost poklican, to državo varovati in braniti. Ravno z vojaškega stališča se mora človek naravnost čuditi, da od strani ni bilo odpora proti nesrečnemu zavlačenju rešitve invalidskega vprašanja.

Ne bom citiral Napoleona, povem za vzgled samo zgodovinski fakt, ki je gotovo vsem znan, da je bil Napoleon brez dvoma eden največjih militaristov. Gotovo je, da kot militarist ni imel mnogo socialnega smisla, da pa je bil kljub temu psiholog dovolj, da je mnogo bolj pazil na svoje invalide, stare in doslužene vojake, kot na svojo sočasno armado. (Franjo Smodej: Bil je pameten.) To je bil psihološko pameten militarist. (Franjo Smodej: Naši državniki nimajo pameti.) S tem svojim psihološko dobro zasnovanim delom si je Napoleon v armadi uspešno upravičeval moralno silo, ki je bila za njim v ognjen brez pomisleka. Na to dejstvo se naši državniki, ki jih žalibog ni tukaj, ne ozirajo prav nič. (Minister za socialno politiko Simonović: Ima pamet, a nema para.) Zdi se mi, da imajo samo slabše. Naši merodajni faktori bi morali misliti na to dejstvo in pa tudi na to, da v današnjih razmerah ne zadostuje več, prihajati pred invalide s tako miloščino, s kakim poljubnim načrtom in reči: Tu je rešitev invalidskega vprašanja. Danes je treba računati s socialnimi razmerami časa in resno tehtati zahteve invalidov-državljanov, ki se sklicujejo na svoje pravo. Danes niso več časi, ko je Napoleon svojim invalidom delil miloščino. Danes mora država oblast invalidom-državljanom dajati pravico. (Priprjevanje na levi.)

Na to stališče se je postavila lanska Davidovičeva vlada. Postavila se je na stališče, da treba invalidom predvsem dati priznanje in plačilo za vse, kar so za njo žrtvovali. Toda, kakor veli načrt Davidovičeve vlade v svojih uvodnih oizkajah: »Treba je vedeti, da tudi potem, ko se bo ta načrt uzakonil, siepi invalidi ne bodo zopet videli, invalid brez obeh nog ne bo mogel hoditi drugače ko na umetnih nogah, popolni polabljeni se ne bodo mogli premikati, vdovam in otrokom se močje in očetje ne bodo več vrnili, ne bodo se vrnili staršem in šibkim bratom sinovi n bratje njihovi edini hranilci. Ko bi to mogli doseči, bi šele mogli vojnini žrtvam dati popolno plačilo ali nagrado.« Zato država invalidom nikdar ne more dati popolnoma plačila. Tega invalidi tudi ne zahtevajo. Njim gre predvsem za to, da jim država da svoje priznanje, ki je naravno in s krvjo zasluženo, ter varstvo, ki jim je potrebno.

ZA SPORAZUM Z INVALIDI — DOLGOVI DRŽAVE INVALIDOM.

Zato je potrebno, da je invalidski zakon naraven in sporazumni z invalidi, ki so organizirani v svojih organizacijah. Te organizacije so dale vladni dovolj prilike in možnosti, da se je o invalidskih zahtevah in potrebah mogla dovoljno poizvedeti. Toda vlada tega ni storila in ni poklicala invalidskih organizacij na pomoč in posvet glede reševanja invalidskega zakona. Če vlada teh zahtev in potreb invalidov ni upoštevala, je to znamenje, da jih ni hotela upoštevati. (Klici na levi: Tako je!) Predloženi zakonski načrt niti naj-

manj ne upošteva invalidskih zahtev. Oba gospoda ministra za socialno politiko, prejšnji in tudi sedanji, se sklicujeta na to, da je invalidom in njihovim zahtevam nemogoče ugoditi ter se pri tem sklicujeta na slabo finančno stanje naše države. Finančno stanje naše države res ni rožnato. (Klici na levi: Gotovo ne.) Toda gospod minister za socialno politiko bi moral priznati, da invalidi tega stanja niso zakrivilji. (Priprjevanje na levi.) Tudi gospod finančni minister — ako bi bil tu — bi moral povedati, da ni izplačal invalidom niti tistih pokojnin, ki bi jim po zakonu šle. Imam tukaj dopis organizacije invalidov iz Slovenije, v katerem se inval. pritožujejo, da jim država dolguje 410.578 Din 93 par. Tu pa seveda niso vsi tiste vsote, ki bi jih naši invalidi morali dobiti, pa jih niso dobili radi krivičnih in vnebovpijčih redukcij. To iz Slovenije. Koliko pa drugod? Znano je in prav te dni sem dobil podatke, da se tudi v Srbiji invalidnina ne izplačuje. Te dni je nastala neka debata v listih, če se ne motim, v »Politiki«, da se invalidom srezu ručniček invalidnina ne izplačuje. Čul sem, da hoče gospod minister za socialno politiko to dementirati. Toda prav sedaj pred začetkom svojega govora sem dobil podatke od finančne uprave, da se v srezu ručniček invalidnina od 1. januarja 1925 pa do konca septembra 1925 v resnici niso izplačale, ker ni denarja. (Franjo Zebot: Za nove kanone pa imajo dovolj denarja.) Jasnó je tedaj, da so invalidi popolnoma nečolžni na finančni mizeriji, ki vlada v naši državni blaginji.

Naše državno gospodarstvo boleha sploh na silno nevarni in akutni bolezni: Varčujejo tam, kjer je varčevanje greh, razsipajo tam, kjer je razsipanje zločin; terjajo denar od tistih, ki ga nimajo, puščajo ga pa tistim, ki ga imajo preveč. To je finančni sistem, ki vlada danes v naši državi in zato ni čuda, da za invalide ni denarja. Ta slika našega finančnega gospodarstva je sicer morda nekoliko popularna, mislim pa, da je točna. Ko bi bilo v naši finančni upravi sploh — tukaj nikakor nečem dolžiti gospoda ministra za socialno politiko, ampak tistega, ki je odgovoren za finančni položaj naše države, — ko bi bilo v naših »emodajnih krogih« nekoliko več socialnega, in upam si izreči tudi besedo, nekoliko več patriotskega smisla (Franjo Smodej: »Ga imajo samo v besedah.«), bi bila lahko prihranjena ostra kritika predloženega zakonskega načrta z naše strani. Sicer je pa treba na tem mestu znova pibiti, da je strah gospoda finančnega ministra prazen. Ta strah je samo dokaz, da gospod finančni minister invalidskih zahtev in potreb sploh ne pozna. Pri reševanju invalidskega vprašanja ni invalidska denarna podpora glavna stvar. Invalidnina je celo precej postranska stvar. Za invalidnino izdani denar ni vedno dobro neložen ter pomeni v resnici le neko nagrado in priznanje v denarju. To je le približek, kar smatra gospod finančni minister za miloščino. Na to stališče, da za invalidske podpore izdani denar ni vedno dobro naložen, se je postavila tudi Davidovičeva vlada. Rešitev invalidskega vprašanja obstoji v prvi vrsti v tem, da je treba invalide in njihove vdore in sirote moralno dvigniti ter jim nrediti prepričanje in zavest, da se hoče država za nje pobrigati, da se zopet uspešije za produktivno delo in za polnovredne državljane. (Priprjevanje in ploskanje na levi.) Invalid, ki je po svojem fizičnem stanju nagnjen k mrkosti, mora postati zopet polnovreden in produktiven član družbe. Zato pa mu mora zakon tudi nuditi sredstev, da to doseže. To ni le vzgojno moralnega, ampak tudi velikega gospodarskega pomena za državo.

INVALIDSKO VPRAŠANJE V ŠTEVILKAH. — SOCIALNO MINISTRSTVO BREZ STATISTIKE.

Ko dober zakonodajalec zbira sredstva, s katerimi bi bilo mogoče nuditi invalidom ter njihovim vdovam in sirotam potrebno pomoč, mora imeti pred očmi tudi socialno-gospodarsko strukturo naroda, iz katerega izhajajo invalidi. V ta namen je potrebno, da pokličemo na pomoč statistiko. Toda pri tej priliki moram zopet ugovoriti, da je statistika pri nas še neobdelana polje in da nam nudi le slab fundament, na katerem se more graditi tak zakon. Ugovoriti moram, da statistika v ministrstvu za socialno politiko slabo funkcionira in da smo šele po 5 letih dobili prvo izdajo o zadnjem ljudskem štetju. Statistika o invalidih se sedaj ne vodi tako, kakor se je vodila prej. (Minister za socialno politiko Simonović: Mnogo bolje nego prije.) Na podlagi Vaših števil, gospod minister, hočem ugovoriti, da je statistika, ki se vodi v našem ministrstvu, slaba. Brez zadostnega statističnega materiala pa je nemogoče dognati razmere, v katerih žive naši invalidi, družine in sirote. Že nekaj let — kakor sem poučen — ministrstva za socialno politiko ne zbira več statističnih podatkov o invalidih. Le kadar pride kak zakon pred skupščino, tedaj se minister požuri, da dobi nekaj novih števil. Pri tem se mu pa zgodi, kakor se je zgodilo sedanjemu gospodu ministru Simonoviću, da mu finančne oblasti — bejtrajškega in nižkega okrožja — to je v sobotnem govoru sam povedal, niso hotele poslati podatkov. (Franjo Smodej: »To je disciplina- Stajajno!«)

Ko je letošnje poletje tedanji gospod minister za socialno politiko Marko Gjurič predložil sedanji zakonski projekt zbornici, je šele na urgenco v odboru čez nekaj časa prišel na dan z neko statistiko. Po tej statistiki, ki seveda ni točna, ker ni pravega pregleda, bi pod ta zakon spadalo skupaj približno 400.050 oseb. Iz katerega časa je ta statistika, nam ni znano. Pač pa vemo, da je n. pr. dr. Jež, ki je brez dvoma prvi poznavalec invalidskega vprašanja, v uvodnem misljenju k zakonskemu načrtu gospoda dr. Behnema izračunal 500.000 oseb, ki so direktno prizadete po invalidskem zakonu. V soboto pa je gospod minister Simonović podal neke nove številke. (Minister za socialno politiko Simonović: »Na osnovu podatka o invalidima, koji primaju svoje prinadležnosti na državnoj kasi.«) Gospod minister, sami ste priznali, da ta porebila niso zšla z vašega področja, nego iz področja finančnega ministrstva in zato obžalujem, da nimate statistike o invalidih v vašem ministrstvu, ker ta statistika spada v ministrstvo za socialno politiko. (Min. za soc. pol. Simonović: »Vi zaboravljate, da sam tek oca primio resor ministrstva socialne politike.«) Ne očitam tega vam osebno, gospod minister, ampak ugotavljam dejstvo in upam, da boste napravili v tem oziru red. Gospod Simonović pravi, da je brez bejtrajškega in nižkega okrožja 55.116 osebnih invalidov ter 169.876 družin. Skupaj torej 223.000. Gospod minister, oprostite, zdi se mi, da so vas vaši uradniki slabo informirali. Teh 169.876 družin so

najbrže samo družine iz Srbije in Črne gore brez Bejtrajda in Niša. Skupaj jih bo pa v celi državi do 300.000. Z osebnimi invalidi in otroci bo to znašalo preko 500.000.

Ako vzamemo sedaj v obzir to, kar je gospod minister povedal v soboto v svojem ekspezuju, da je država za invalide v teku 7 let plačala 1.800.000.000 Din (min. za soc. pol. Simonović: »Samo na ime podpore.«). — Vi ste našli vse, kar je bilo izdano, gospod minister — potem vidimo, koliko je prišlo na posamezno družino. Neki gospod, ki se bavi s statistiko, je izračunal — to more storiti tudi vsak izmed nas — da je vsaka invalidska družina dobila v teku 7 let samo 8.900 dinarjev. (Posl. Smodej: »Koliko je pa dobila država doklad za invalide samo v Sloveniji? Kam gre ta denar?«) Te številke so en dokaz več, da statistika ne funkcionira in da se na taki podlagi zakoni ne delajo.

Nezaslišane redukcije invalidov.

Ako pa so te številke o invalidih, o katerih je govoril g. minister za soc. politiko, točne, — prepričam mu tudi to možnost, da so točne in da ni več invalidov, — potem to dokazuje, da so redukcije invalidov znašale nad polovico. (Dr. Trumbić: »U Dalmaciji 78 odstot.«) Toda reducirani niso bili oni, ki bi jih bilo treba reducirati, ampak oni, ki bi ne smeli biti, kar bom na koncu svojega govora dokazal z imeni in kar se je dogajalo posebno v Sloveniji in v Dalmaciji. Reducirani so bili baš tisti, ki so državne zaščite najbolj potrebni. (Minister za soc. pol. Simonović: »A vi napadate projekt, koji daje mogućnost revizije.«) Gospod minister, tudi o tem hočem govoriti.

Ravno na Slovenskem, kjer so posebne gospodarske razmere, je invalidska beda posebno velika. Statistični podatki, ki so bili že objavljeni, dokazujejo, da je l. 1922 med 74.758 invalidi bilo 33.666, t. j. 44,9 odstot. Srbov, 21.308 (28,41 odstot.) Hrvatov ter 11.467 (15,22 odstot.) Slovencev.

BEDA SLOVENSKEH INVALIDOV. — INVALIDI PLAČUJEJO INVALIDSKI DAVEK.

Med 12.629 invalidi v celi državi SHS, o katerih statistika izkazuje, da nimajo dovolj sredstev za polno življenje, je blizu 3000 Slovencev. Tedaj storaj čna četrtina. To je strašna številka v procentih. (Medklic: »Ni vlade! Kje je vlada?«) Izmed 18 ministrov ni razum ministra za socialno politiko nobenega tujake.) Ker je baš prišel gospod poljedelski minister, mu hočem pokazati nekoliko števil iz poljedelstva.

Od 68.236 invalidov v celi državi SHS jih ima 45.332 (66,5 odstot.) svoje hiše, a 22.904 (33,5 odstot.) je brez hiš! Največ invalidov brez hiš pa je ravno na Slovenskem, kar 67,3 odstot.!

Zemljo poseduje v Sloveniji le 3600 invalidov (33 odstot.), brez zemlje pa je tu 67 odstot. vseh slovenskih invalidov, le v Dalmaciji jih je še več! Med kmel-invalidi na Slovenskem, ki imajo svojo zemljo, jih je 58 odstot., ki nimajo več kot 2 ha zemlje. Do 5 ha zemlje ima pa 26 odstot. invalidov, do 10 ha 10 odstot., do 20 ha 5,4 odstot., ostali pa ne pridejo v poštev. Pri tem pa je treba upoštevati, da je na Slovenskem davečni vijak tako silen, da mora tam (po podatkih iz l. 1922. — danes je pa to še huje) 5547 invalidov poleg drugih davkov plačevati še osebno dohodnino ter ž njo zvezan invalidski davek! In to so po večini revni ljudje, saj statistika kaže, da je med invalidi poljedelskih delavcev največ v Sloveniji in na Hrvatskem. To so ljudje, ki nič nimajo, ali pa le malo. Večje število invalidov je na Slovenskem tudi med rudarji, drugi pa se bavijo z drugimi posli.

To kaže, da je socialni in gospodarski položaj slovenskih invalidov posebno težak, da pa je tudi drugod približno tako.

Iz tega sledi, kakšen bi moral biti dober invalidski zakon. Imajoč oziroma na socialno gospodarski položaj vojnih žrtev, bi moral skrbeti za njihovo moralno in gospodarsko povzdigo ter storiti vse, da bi tisti del naroda, ki so postali žrtve vojne, dobili zaupanje do države. Če vas ne vodi, kakor sem rekel, socialni motivi, kakršni vodijo nas, naj bi vas vodili vsaj vojaško-patriotični, da poskrbite za zaupanje do države v ljudeh, ki so postali žrtve vojne ter da doručajo temu rodu pokazete, kako zna država ceniti tiste, ki so se zanj žrtvovali. (Priprjevanje in ploskanje na levi.)

»ZNAK ZAHVALNOSTI IN PRIZNANJA.«

Predloženi zakonski načrt ne odgovarja načelom, ki jih mora zastopati vsak dober invalidski zakon, in potrebam prizadetih vojnih žrtev!

V soboto je gospod minister za socialno politiko v svojem ekspezuju skušal razlagati ta zakonski načrt. Ni si ga upal braniti pred zbornico, ker sam dobro ve, kako pomanjkljiv je. Priznavam gospodu ministru celo to, da tega načrta ni hotel braniti, ker ni hotel braniti slabe stvari. (Posl. dr. Bazala: »Nije istina, on je advokat.«) Zadel ga je pač tragična usoda, da mora zastopati slabo stvar, ki so jo drugi zagrešili. Mnenja sem, da bi gospod minister storil za državo, za invalide in zase zelo dobro delo, ko bi ta zakonski načrt umaknil. (Posl. Smodej: »In prinesel prelog Davidovičeve vlade.«) ter se z nami zedinil za načrt Davidovičeve vlade. Dvomim, če bo gospod minister Simonović uvaževal ta nasvet, ki bi stvar mnogo koristil. Politika ima tudi tu prvo besedo in zato bo gospod minister iz političnega resna svojo stranke moral zastopati to, kar se brani ne da. Eno pa bi omenil iz njegovega govora. Končal je, v patetičnem in zanosnem govoru pozivajoč zbornico, naj čimprej sprejme invalidski zakon kot »znak zahvalnosti in priznanja« vojnini žrtvam. O pravem »priznanju« ni niti govora. Teh besed ni v celem zakonskem projektu. (Ivan Veseljak: »Obsežene so samo policijske odredbe.«) Pardon, gospodje, zmotil sem se. Tudi ta zakon določa invalidom »priznanje«, seveda le pogojno in šele po smrti! V čl. 61. je namreč določeno, da pride na pogreb invalida, toda le pogojno, ako ima možnost, vojska godba. (Dr. Hodžar: »Od veselja, da je zopet eden umrl.« — Veselost.)

PROTESTI INVALIDOV IN JAVNOSTI PROTI NAČRTU.

Kako si te vojne žrtve predstavljajo ta »znak zahvalnosti in priznanja«, o tem nas najbolj pouče protesti invalidskih organizacij, ki prihajajo na klube. V rokah imam protest raznih invalidskih organizacij iz Slovenije, proteste organiziranih slovenskih občin (Zupanske zveze), proteste hrvatskih invalidov in Srednjega odbora Udruženja ratnih invalida cele države, ki protestirajo proti temu načrtu ter ga nazivljajo slabega in skodljivega tako za posamezne invalide kakor za

invalide kot celoto, za državo in njen ugled. Pa poglejte, kaj piše zagrebški »Ratni Invalid« od 5. junija 1925 v uradnem okleu predsedstva izvršnega odbora U. R. I. v Zagrebu. Ta list je protestiral že takrat, ko je bila ena izmed sedanjih vladnih strank še v opoziciji in je bila z nami vred tudi proti temu načrtu. »Ratni invalid torej pravi: »Ne treba nam zakon, kakovi se sada sprema, jer je atentat na najprimtivnija prava invalida, jer je u sadanjoj njegovoj oklaštrenoj redakciji dželat invalidske raje, mjesto da bude njezin spasitelj.« (Klici na levi: »Čujte, čujte!«) Toda danes bodo baš ti zastopniki hrvatskih invalidov glasovali za predloženi zakonski načrt. (Franjo Zebot: »Ker jim je Slipica tako ukazal!«)

Mnogo mirneje, a stvarno ravno tako odklanjšoje, piše srbsko glasilo U. R. I. kraljevine SHS »Ratni Invalid« z dne 25. oktobra, ki pravi: »Ovakav kakav je sad podnešen plenumu Narodna skupštine, tekst projekta novoga invalidskog zakona više predstavlja ironiju na rešenje invalidskog pitanja nego njegovo stvarno rošenje.«

Imam najnovejši »Vojni Invalid« iz Ljubljane, ki o načrtu tega zakona piše med drugim sledeče: »Nesrečni invalidski zakon. Mnogi te s brepenenjem pričakujejo, sami sebe gollufajoči, da jim bo potem bolje. A ko bodo občutili tvojo slabost, tvojo praznoto, bodo preklinjali.«

Potem piše dalje: »Pri nas se pa delajo samo osnutki invalidskega zakona in to sami slabi osnutki, ki rušijo — ne invalide, nego vlade. Invalide ruši tuberkuloza in glad.« (Klici na levi: »Zalostnost!«) Da, to je res žalostno!

Tako sodijo o predloženem zakonskem načrtu tisti sloji našega naroda, ki so edino kompetentni, da presodijo, ali je dober ali ne. (Zivahno odobravanje in ploskanje na levi.)

Imam tukaj tudi spomenico Udruženja vojnih invalidov izvršnega odbora za Slovenijo v Ljubljani in Zveze bivših slovenskih vojakov v Ljubljani. Dovolite, da vam to spomenico slovenskega organizacije kot zastopnikom Srbov, Hrvatov in Slovencev tukaj prečitam. (Poslanec prečita spomenico, ki je bila že objavljena.)

To so zahteve spomenice, ki so jo poslali slovenski invalidi celi zbornici. (Franjo Zebot: »Te zahteve so popolnoma opravilene.«)

Načelje imam tukaj še resolucijo »Srednjeg Odbora Udruženja ratnih invalida«, ki vam je tukaj ne bom prečital, ker vam mora biti itak znana, ker ste jo gotovo že sami prebrali. (Franjo Zebot: »Če so jo?«) Zaklinjam Vas pa, da sprejmete vse te zahteve ne samo slovenskih, ampak tudi srbskih in hrvatskih invalidov.

Kakor vidite, gospodje, invalidi ta zakonski načrt soglasno odklanjajo. Kak namen pa ima potem, vsiljevati invalidom nekaj, česar oni nečejo. Zdi se mi, da sedanja vlada čini ta projekt v osprejajo zato, kakor pravi Latinec, »ut aliquid ferias videtur«, da bi se zdelo, da »se nekaj delaa«. (Franjo Zebot: »Da se nasuje ljudem nekaj peska v oči!«)

VLADA SMATRA INVALIDE ZA MILOŠČINARJE

Da se vrnem nazaj na vladni načrt, o katerem vlada pravi, da ga je predložila v »zahvalnost in priznanje« invalidom. Gospod minister za socialno politiko stvarno ni bil niti opravičen z ozirom na ta vladni projekt govoriti o »zahvalnosti in priznanju«. Vladni načrt namreč invalidom nikjer ne izreka »priznanja«. Člen 1. govori pač o »državni zaščiti i pomoči«, ne govori pa nikjer ne o priznanju ne o zahvalnosti. Vladni projekt se postavlja na visoki piedestal ter invalidom deli milost in pomoč. S tem greši načrt proti temeljnemu načelu invalidske zakonodaje, kakor sem uvodoma omenjal. Na pravih načelih je stal zakonski projekt Davidovičeve vlade. Ko smo v odboru predlagali, da se mora to načelo sprejeti v sedanji projekt, tedanji gospod minister o tem ni hotel ničesar slišati. O »priznanju in zahvalnosti« ni bilo govora. Vlada je pač stala na stališču, da je vsak invalid vršil le svojo dolžnost. To je sicer res. Toda, če je pametno in modro, tistim, ki so v zvestem izvrševanju dolžnosti izgubili zdravje ali celo življenje, odrekati priznanje in zahvalo, o tem se ne bom prepiral. To je stvar modrosti dotičnega ministra. (Smodej: »In takt vlade do invalidov?«) Zame je jasno in cel projekt dokazuje to, da vlada smatra invalide le za neke vrste milošćinarje, ki so celo neljubi finančnemu ministru. Res je, ko bi se ti dve besedici »priznanje in zahvalnost« prevzeli v načrt, bi to bilo le platonske vrednosti za invalide ter bi finančnega ministra nič ne stalo. Toda to »priznanje« bi bilo priznanje, da imajo invalidi pravice zahtevati, kar jim gre, in država dolžnost, jim to tudi dati. Ker pa živimo v razmerah, kjer se govori le o podankih in ne o državljanih, je jasno, da absolutizem sedanjega vladnega režima take demokratične in socialne ter humane in človečanske formule ne prenese. Želim bi, da bi me sedanji gospod minister za socialno politiko dementiral, ko bomo stavlili tozadeven predlog.

POVRNOST NAČRTA. NAGLICA NI PRIDA.

Tudi čl. 2. in 4. je za nas načelno značaja. Posrečilo se je sicer opoziciji v odboru prepričati gospoda ministra, da je sprejel v projekt tudi ona civilne osebe, ki so vsled vojne bile posredno ali neposredno prizadete ter so na ta način postale invalidi. To je ena redkih pozitivnih točk v tem projektu. Žal, da je tudi ta prišla v tekst šele na predlog opozicije. Tekst tega člena določa, da so vsi tisti tiste civilne osebe, ki so vsled konfiniranja in interniranja zbolele ali ki so bile vsled vojnih operacij ranjene in poškodovane. Nikjer pa ni rečeno, da gre invalidska podpora tudi onim našim državljanom, ki so bili poškodovani vsled preganjanja in mučenja okupacijskih sovražnih oblasti.

V dokaz, kako nezmislno in površno je bil od vlade redigiran člen, naj služi dejstvo, da po tem zakonu niti svojem civilnih žrtav Sardulice, kjer je bilo poklanih nad 4000 Srbov, ne bo mogoče dobiti podpore! Le pogljuje stilizacijo čl. 3 in 4. Nikjer govora o »zlostavljanju«. In pozneje nikjer ni rečeno, koliko naj družine teh ubitih dobe. Kdor

Čevlje

trpežne, za zimo, dobite edino pri tvrdki »VOIKA« - Ljubljana št. 118. Zahtevajte brezplačni ilustrirani cenik!

si je v internaciji pokvaril zdravje, ta dobi, družina onega ki je v Sarduclli izgubil življenje, ne dobi nič! Ne rečem, da se je to zgodilo namenoma. Zgodilo se je vsled površnosti in naglice, s katero se je delal ta zakon. (Smodej: »Kakor so površni vsi zakoni, ki so bili dosedaj predloženi zbornici!«) Glejte, to je vaš zakon, gospodje! In vi si upate za tak zakon v našelu glasovati?

KDO JE INVALID?

Prihaja še vprašanje o vzročni zvezi med poškodbami (ozledo) in boleznijo vojaka ter njegovo vojno službo. Ta vzročna zveza (kavzalni nekus) igra v vseh invalidskih zakonodavstvih vseh držav veliko vlogo. Tu je predloženi projekt sicer jasn. Cisto jasno je rečeno v zakonu, da je vojni (ratni) invalid, kdor je v izvršenju vojne službe ali povodom iste itd. ... brez lastne krivde zadobil poškodbu ali bolezen. (Cl. 2.) To je jasno, ali vendar nepopolno! Že doslej veljavni zakonski zakon je pojem invalida tolmáčil tako: »... invalid je ovaj državljani, ... koji je ... zadobil ranu ili izgubio zdravlje ili mu se ovo pogoršalo.«

To določbo ima tudi projekt Davidovičeve vlade. Od naše strani smo predlagali v odboru, naj se sprejme enaka definicija tudi v sedanjim zakonskim projektu Zaman! Prejšnji gospod minister se je upiral temu, da bi se ta stilizacija sprejela, trdeč, da je to vseeno. Upam, da bo imel sedanj gospod minister več zmisla za to stvar. (Klici: »Bomo videli!«) Bojim se pa, da tudi sedanj gospod minister ne bo mogel vsega točno izdelati, če bi bil prav najmodrejši človek. In zato mora vsakdo priznati, da je ta zakonski načrt treba umakniti. (Klici na levi: »Tako je!«) Rekel sem že, ako bi bilo to res vseeno, kaka je definicija invalida, potem bi tudi druge evropske države ne bile v svojem zakonodavstvu mislile tudi na ta slučaj. Kajti jasno je, da je v normalnih razmerah vojak samo zdrava oseba. Toda, kadar država mobilizira, pozivlje vse žive moške in pozove tudi bolne. To se je zgodilo v Srbiji in tudi v drugih državah. Nešteto je bilo slučajev, ko je bil bolnik mobiliziran, prišel je v vojašnico, kjer je čez 14 dni umrl. Pravijo, da je umrl radi tega, ker je bil tuberkulozen. Toda ne bi bil še umrl, ako ne bi bil mobiliziran. Na ta način spada tudi njegova vdova med tiste, ki imajo pravico do invalidske podpore. Gospodje! Treba, da se ta člen invalidskega zakona na ta način definira, kakor je bil že v dosedanjem zakonu. Upam, da bo sedanj gospod minister imel več smisla za naše predloge, kakor ga je imel prejšnji (Smodej: »Ali je že kaj pokazal?«), ki je bil dosledno opozicijski proti našim predlogom predvsem radi tega, ker so prišli iz opozicijskih vrst.

SE O REDUKCIJAH.

V zvezi s tem je še nekaj. Vsa zakonodavstva zapadnih držav zahtevajo kot pogoj za proglašanje invalidstva zakonito verjetnost po vzročni zvezi, in sicer v tem smislu, da je država dolžna dokazati invalidu neistinitost njegovih trditev. Dosedanji, t. j. začasni invalidski zakon v tem pogledu ni čisto jasn in ne popoln. Vsebuje sicer med drugim tudi določbo, da mora država navesti invalidov ovreči na dokumentarinen način. Toda ta določba se sicer ne nahaja v onem delu, kjer se govori o postopanju, kakor bi bilo potrebno, vendar v zakonu je. Radi tega pravim, da so redukcijske komisije in one uredbe, na podlagi katerih so bile te redukcijske komisije postavljene, v smislu dosedanjega zakona, ki še velja, protizakonite, ker so bile postavljene na način, ki ni v zakonu predviden, ali pa ga zakon celo zabranjuje. (Smodej: »Reducirajte komisije namesto invalidov!«) Na ta način so se vršile one velike redukcije in na ta način more gospod minister financirati, da ima prihranke — seveda na protizakonit način. Sedaj nam bo seveda gospod minister za socialno politiko očitel, češ, da smo baš proti onemu zakonskemu načrtu, ki ima namen, te storjene krivice in redukcije popraviti. Toda te očitke zavrnemo rekoč, da ta zakonski projekt sicer res vsebuje možnost in določbo, na podlagi katerih bi se lahko storjene krivice in redukcije popravile, toda na ta način, kakršni je tu predviden, bo to težko šlo. Zato je utemeljena naša zahteva, da se predloženi zakonski načrt postavi na stališče, da mora država dokazati neistinitost invalidskih navedb. Na tem stališču stojijo tudi druge države, in to stališče je zavzemalo za časa ustavotvorne skurščine tudi ministrstvo za socialno politiko, ki je izdalo posebno knjigo »Invalidsko pitanje«, katero je spisal dr. Macan. Torej baš ministrstvo socialne politike je takrat stalo na tem stališču. Ne vem, zakaj ta princip ni bil popolnoma izveden v dosedanjem zakonskem načrtu in zakaj ga sedanja vlada odklanja. Za invalide je to načelo zelo važno. Na tako stališče namram invalidom, kakor se je postavila sedanja vlada, ki je v odboru absolutno odklonila vse važnejše zahteve invalidov, se ni postavila do sedaj še nobena druga vlada in samo pri nas so še mogoče take krivice in protizakonite redukcije; nikjer v nobeni drugi državi kaj takega ni mogoče.

DRŽAVA UPOŠTEVAJ IN PODPIRAJ INVALIDSKE ORGANIZACIJE.

Ena glavnih hrb zakonskega načrta, ki sem jo že mimogrede omenil, je ta, da ta zakonski projekt nikjer ne govori o invalidskih združenjih, da nikjer ne govori o invalidskih združenjih, o proteznih, obrtnih in drugih združenjih. Zdi se mi, da je to namenoma narejeno, namenoma zato, ker smo želi, da je pred nekoliko dnevi v tej zbornici od te strani (pokaže proti sredini) padel medklic, da so bila invalidska združenja leglo komunizma. Mislim, da se tak medklic samosebi obsoja. Istina je, kakor smo na tem mestu že čuli, da vsak invalid, ki je za časa vojske izgubil svoje zdravje, postane drug značaj, postane mrk in molčeč, ker se težje preživlja in zato je občevanje z njim tudi težje. Toda ne smemo pozabiti, da so ravno invalidske organizacije in invalidska združenja ali kakorkoli se že imenujejo med Srbi, Hrvati in Slovenci, bili oni organi, ki so s svojim legalnim delovanjem invalidske potrebe in zahteve spravili v pravi tir in postali desna roka za vsakega ministra socialne politike. Sedaj, ko so te invalidske organizacije nevarnost komunizma iz vrst invalidov odstranile, sedaj pravi vlada, da jih ni treba več. To je najmanj politično in kaže, da vlada nima nikake hvalnosti napram tistim, ki so jim v najtežjih trenutkih pomagali reševati invalidsko vprašanje. Vsa zakonodavstva zapadnih držav poznajo in priznavajo invalidske zadruge in invalidska združenja ter jih podpirajo. Mi smo predlagali, da bi bilo mogoče invalidom ustanoviti razne obrtne zadruge, n. pr. protezne zadruge, ki bi bile na združen način organizirane in bi imoge dobavljati svojim članom nove proteze. To imajo skoraj v vseh drugih državah. Zlasti Češkoslovaška bi nam mogla služiti kot vzgled, kako se lahko dvigne do proevita invalidsko združništvo. Pri nas pa žalibog nimamo sredstev za take stvari in tudi v predloženem zakonskem načrtu ni niti govora o invalidskem združništvu.

»NARODNI FOND.«

Druga stvar, katero moramo grajati na tem zakonskem načrtu in ki pomenja težko krstev tega načela, je tako zvani »Narodni fond«. O tem se je tukaj že govorilo. Mi smo v posebnem mišljenju

že povedali, kako si zamišljamo institucijo narodnega fonda. Zato nečem več o tem govoriti, ampak omenjam samo to, da se vara vsaka vlada, vsak minister in državnik, ki misli, da bo humanitarna institucija, izvedena na birokratičen način, sploh mogla uspevati. Kajti birokratizem ubija humanitarnost. Birokratizem pa tudi iz tega razloga ne bo imel uspeha kot institucija narodnega fonda, ker noben zasebnik, ki ima voljo pomagati invalidu in zadostiti resnično njegovim potrebam in zahtevam, neče svojega denarja poveriti birokratičnim institucijam, katerih aparat notorično več stane, kakor stori dobrega. Cela institucija bo samo mesto za sinekure, a invalidi od tega invalidskega fonda ne bodo imeli nobenega haska. Zato zahtevamo, in naši zahtevi se pridružujejo tudi invalidi, da naj se ustvari invalidski fond, pa na popolnoma drugi osnovi, in sicer na oni, kakor jo je predlagal dr. Behmen v svojem načrtu, na onem temelju, na katerem bi edino lahko zgradili narodni fond v pravem smislu. Samo ta temelj bi mi mogli sprejeti, sedanj temelj pa moramo absolutno odkloniti, ker to ni fond narodni, temveč fond ministrstva socialne politike in njegovih uradnikov. Mi zahtevamo: »Narodni fond naj postane popolnoma samoupraven aparat, v katerem bodo invalidske organizacije vodile posle pod kontrolo države. V ta invalidski fond naj se steka ves denar, ki se plačuje v to svrhu.«

DRŽAVA POBIRA INVALIDNINO, OBČINAM PA UKAJUJE VZDRŽEVANJE INVALIDOV.

V sobotnem govoru je g. minister socialne politike rekel, da si obeta mnogo uspeha od novih določb, ki urejajo zaposlovanje invalidov v občini. Jaz sem že v odboru rekel, da ta točka, s katero država nasilno, pod pretnjo strogih kazni namerava občinam in drugim samoupravnim institucijam naprtiti zaposlitev in vzdrževanje invalidov, za invalide ni sprejemljiva. Invalidske organizacije morajo to točko enodušno odkloniti, ker to pomeni samo, da država hoče dati občinam enega berača več, kakor n. pr. pri nas, kjer imajo občine skrbeti za onemogle ljudi na ta način, da jih pošilja jo od hiše do hiše beračiti. Na tak način torej hoče vlada likvidirati invalidsko vprašanje, to je potom občin. Pri tem pa stoji tudi to, da imamo tudi občine, ki so majhne, ki ne bi bile v stanu zaposliti niti enega invalida. Sedaj se pa zahteva od njih, da morajo sprejeti vsaj enega. To je zelo komodno stališče za vlado, da hoče preskrbovanje invalidov naprtiti drugim, toda pravilno ni. (Medklic na levi: Tako je!) Zato pravim, da je država sama dolžna s pomočjo reedukacije invalidov skrbeti, da dobijo invalidi zaposlenje v onih panogah in strokah, za katere so se vzposobili potom reedukacije.

Druga principielna stvar, katero moramo imeti pred očmi, je sledeča: Na kmelih za vse onespособljene invalide ne bo mogoče dobiti mesta, in zato obstoja nevarnost, da bodo invalide natrpali v mesta in v industrijska podjetja, kar bi moglo postati še nadaljnji faktor nove socialne bede. Ta točka bi morala popolnoma izostati ter se sprejeti nova analogna točka, kakor je označena v projektu Davidovičeve vlade.

»OBZNANA« NAD INVALIDNINO.

Sedaj pridem do točke, o kateri je včeraj jako lepo govoril gospod Agatonovič, namreč k členu 56 predloženega invalidskega zakona, kjer se govori o invalidnini, oziroma izgubi invalidnine. V tem členu se pravi: »Invalidnina i druga pomoč oduzeče se svakom onom licu, koje ispoljava načela protivu postojeće državne forme itd.« To je oni strahoparagraf, ki se vleče skozi uradniški zakon itd. Gospodje, vzemimo slučaj — Bog ne daj, da bi se to zgodilo — da bi se danes ali jutri proglasila mobilizacija. Kaj se bo zgodilo? Ali oni, ki so na glaslu kot »protidržavni morda ne bodo mobilizirani? (Klici: Ostali bodo doma! — Smeh.) Ali bodo morda ti ostali doma in sedeli za pečjo, v rove bodo pa šli samo patriotje? Gotovo ne! Ako je pa vsak mobiliziran in mora na vojsko, potem je tudi država dolžna, da vsakemu brez razlike nadomesti, kolikor je to sploh mogoče, izgubljeno zdravje in da kar najbolj skrbi za njegovo družino. To je naravna pravica vsakega, ki je žrtvoval svoje najboljšo za državo.

Ako ima vlada interes, da je vstavlja tako določbo v uradniški zakon, v zakon o železniškem in policijskem osebju, jaz tega sicer ne odobravam, vendar pa to vsaj nekoliko razumem. Nikakor pa ne morem razumeti, kako more vlada vstaviti to določbo v invalidski zakon.

Potem pa še druge določbe, ki so tudi vse obsodbe vredne. Tako n. pr. določba, po kateri izgubijo pravico do invalidnine tisti, ki se udajo prosjačenju. Imamo invalide, ki dobivajo, recimo po 30 Din ali 100 Din, ali celo 200 Din na mesec. S to invalidnino naj potem invalid, ki nima nobenih drugih dohodkov, živi! Umevno je, da mu je to nemogoče. Ker s tem denarjem ne more živeti in pride k svojem prijatelju ter prosí, naj mu da par dinarjev, se pa pravi, da se je udal prosjačenju in da vsled tega izgubi pravico do državne pomoči. (Klici na levi: Skandal!)

MINISTRKA »MORALA«.

Nadaljna ironija tiči tudi v določbi, da vdova, ki se uda nemoralnemu življenju v obče, ravnotako izgubi pravico do invalidnine. Povejte mi, gospodje, kaj se pa pravi »udati se nemoralnemu življenju v obče? Kolikokrat je treba, da se vdova »uda nemoralnemu življenju«, da morete reči, da vdova »v obče nemoralno živi? Priznavam, da je treba, da se ohrani moralna načela. Priznavam, da je potrebno, da se moralna načela spoštujejo in tudi razumem, kaj je morala. Ako pa priznavam, da je potrebno, da obstoji morala, sem tudi opravičen zahtevati, da mi zakonodavec raztolmači, kaj je treba razumeti pod pojmom »moralac. Morala je samo ena. Ne more veljati ena morala za zasebno življenje vdov, druga pa za politiko in vlado! Zato ne vem, kako si vlada to »moralac« zamišlja. Mi doživljamo skoro vsak dan, da se proslavljajo nemoralne stvari v politiki, da se proslavljajo nasilja in da se je celo v sami skupščini naglašalo, da politični uboj ni naveden zločin, ampak da je za take slučaje pustiti nekak izhod, da se tak umor v interesu države tudi lahko ne preganja.

Potem takem obstoji pri vladi dvojna morala. Ena za vojne vdove, druga pa za vlado in ministere. Tega ne priznavam, in zato mi tudi točko popolnoma odklanjam. (Pritrjevanje na levi.) Zakonodajavec, ki stoji na stališču dvojne morale, ni legitimiran sprejemati v zakon taka določila o morali.

KAKO NAČRT »IZENACUJE« INVALIDE.

Gospodje! Pridem sedaj k poslednjim stvari. Gospod minister za socialno politiko Marko Gjurič nam je razlagal, da je ta zakon potreben radi tega, ker bo izenačil vse invalide in da je nujno potrebno, da se izenačijo vsi invalidi. Sedaj bom pa povedal, kako so izenačeni. (Smodej: »Morda so dobili cele noge zato.«) Omenjam najprej to, o čemer je govoril včeraj že g. Agatonovič, namreč one velike razlike med invalidi in med praviciami, ki bi jim jih morala država dati. Potem na razliko

med invalidom prostakom in med invalidom oficirjem. Ta razlika je velika. Ta razlika je nepopravljiva, je neopravičena in nehumana, ker posledice vojnih poškodb so iste za prostaka kakor za oficirja in želede prostaka zahteva iste pravice kot želede oficirja.

Zelo velika je tudi razlika med oficirji samimi. To je s stališča vojnega ministra vrlo nevarna določba. Nižji oficir, recimo podporočnik, stoprocentni invalid, ki je izgubil v prednjem rovu obe roki ali obe nogi ali ki je oslepel, dobiva za to 4800 Din invalidnine. Isto toliko pa dobiva tudi general, kadar si je pokvaril malo prst. (Klici: »V zaledju.«) Sedaj si pa predstavljajte položaj nižjega oficirja ali prostaka, kadar bo moral v prvi rov. Kakšno bo njegovo razpoloženje? Rekel bo: Zato, da dobim 4800 Din naj riskiram obe nogi ali obe roki? Jaz ne grem. Naj gre general. (Minister za socialno politiko Simonovič: »Ne ide po invalidnini nego po svoji dužnosti.«) Vem to, gospod minister. Toda hotel sem poudariti to, da se je pri reševanju invalidskega vprašanja treba ozirati tudi na moralno moč vojske, da se ta moralna moč vojske kolikor mogoče dvigne. Toda s tem zakonom jo boste uničili.

Istotako obstoja velika razlika med aktivnimi in rezervnimi oficirji ter med družinami invalidov. V členu 1 predloženega zakonskega načrta se pravi, da imajo pravico do invalidnine tudi siromašne družine. Kriterij za siromaštvo je to, da družina ali nič nima, ali na, da ne plača 30 Din neposrednega davka. Gospodje, pri nas je to nekaj drugega nego tu v Srbiji. V prečasnih krajih, zlasti pri nas v Sloveniji imamo štiri vrste neposrednih davkov, to je zemljiški, hišno-razredni, dohodninski in najemninski. Dočim v Srbiji teh direktnih davkov ne poznajo. Vseled tega kriterija pridemo do groteskne posledice, da bodo enako imovite družine v Srbiji prejemale invalidnino, ker bodo plačevale manj kot 30 Din neposrednih davkov, v Sloveniji pa je ne bodo prejemale. Gospodje, zakonski načrt Davidovičeve vlade je tudi to vprašanje dobro rešil, toda žalibog ni bilo mogoče uveriti g. ministra Gjuriča, da bi bilo dobro in koristno, če bi pristal na naše solucije.

»NARODNO UJEDINJENJE« PRI INVALIDIH.

Pridem sedaj k drugemu vprašanju, ki je tudi zelo važno in ki se tiče srbskih invalidov. V členu 105 predloženega zakonskega načrta so navedeni neki beneficiji oficirjem srbske in črnogorske vojske. Ko sem v odboru začen vprašal, zakaj to in zakaj se po tem zakonu delijo invalidi v dve vrsti (Smodej ironično: »Narodno ujedinjenje.«) sem dobil odgovor, da je treba srbski vojski priznati nekaj več. Jaz sem gotovo eden prvih, ki so za to, da se mora srbski vojski dati zasluženo priznanje za njene žrtve. Toda ta pravi srbske vojske in njenih invalidov je že zasigurno po mirovnih pogodbah na račun nemških reparacij. (Minister za socialno politiko Simonovič: »Na ta račun se im višje dajati.«) Toda povejte mi, gospod minister, zakaj se ono, kar se daje srbskim oficirjem na račun reparacije ne daje tudi srbskemu prostaku? (Minister za soc. politiko Simonovič: »Zato, što se svima ne može dati na jedan put.«) Vsa srbski vojski ima pravico do reparacij. Nečem prečitati tukaj vseh podatkov, ki so mi na razpolago, ker nečem izgovarjati keke nepravilke. Sigurno je, da tega, kar se tukaj govori, ne čuje samo parlament, ampak tudi inostranstvo. Reparacije od strani Nemčije bi v enem delu morale iti za državne potrebe, v drugem pa za invalide. Tako določajo mednarodne pogodbe. Toda iz teh reparacij, ki so pripadale invalidom, so se lahko miselno nareževale druge stvari, ki sedaj propadajo, kakor vam lahko pove n. pr. minister za promet, tako da srbski invalidi nimajo od tega ničesar, in to ne oficirji ne prostaki. Gospodje, sedaj pa, ko je država velik del teh invalidom določenih reparacij vsled slabe ekonomije porabila, pa pride do zahteva, da morajo srbski oficirji dobiti odškodnino. Toda to odškodnino, ki bi jo morala plačati Nemčija, bomo morali plačati mi »iz prekas, zlasti Slovenci, pa tudi srbski invalidi, ki niso oficirji. Na ta način se ne sme reševati invalidsko vprašanje. Tu ne sme biti nobene izjeme, ampak se mora stvar rešiti pravilno in pravično. (Pritrjevanje in ploskanje na levi.)

INVALIDI PRVE IN DRUGE STOPNJE.

Radi teh številnih razlik in nepravilnosti nastaja zopet nov zakon, po katerem bomo imeli državljane prve in druge vrste. Nekateri bodo dobili več, drugi pa manj. To bo napravilo v vojski zelo slab utis (Klici: »Naravno!«) Zdeli bi, da bi bil tudi gospod vojni minister tu. (Ironični klici na levi: »Kaj se to njega tiče!«) On bi moral pomisliti, da je leta 1914 in v svetovni vojski poleg srbskega junaštva zmaga tudi velika morala srbske vojske, katero je pomagal dvigniti tedanji izredno dobi srbski invalidski zakon iz leta 1914. To je eden onih momentov, ki so odločilne važnosti in katerega moramo vedno imeti pred očmi. Vsa vojak je vedel: Ako padem, bo moja družina preskrbljena in se bo država brigala za njo. (Dr. Trumbić: »To je nečrna dužnost!«) Ta moralni defekt je sedaj zagrešila naša vlada s tem invalidskim projektom, zlasti vojni minister, ki bi moral posebno paziti, da se ta veliki motor moralne sile v vojski ne ustavi.

Gospodje, gospod vojni minister je v prvi vrsti poklican, paziti na pravilno rešitev invalidskega vprašanja. Ne vem, ali mu je znano ali ne, za kaj gre. Iskreno vam povem: Tisti dan, ko bo sprejet ta invalidski zakon, ako bo sprejet tak, kot je predložen — o čemer pa ne dvomim — bo naša vojska izgubila veliko bitko. Tisti dan, ko bo ta zakon razglašen, bo treba, da se v interesu vojske, ako že ne s socialnega stališča, pripravimo za revizijo tega zakona. (Klici: Tako je.)

INVALIDSKA SODIŠČA.

Gospodje! Samo eno še, potem končam. Členi 70 do 76 novega invalidskega zakona govore o vrhovnih invalidskih sodiščih. Po predlogu tega načrta bi imeli reševati invalidske pritožbe »Vrhovni invalidski sudi« v Beogradu. V prvi instanci — vsaj pri nas v Sloveniji — bi bila pristojna za invalidske pritožbe okrajna sodišča, v drugi instanci pa vrhovno sodišče v Beogradu.

Gospodje! Nam se že v odboru to ni zdelo praktično, ker smo mislili, ako invalidske stvari rešujejo v prvi instanci okrajna sodišča, morajo potem kot druga instanca priti naravno v poštev apelacijska sodišča. To postopanje je normalno in popolnoma naravno. Toda pojavil se je proti tozadevemu našemu predlogu g. minister za socialno politiko z ugovorom, češ, da je vendar treba imeti samo eno vrhovno instanco in sicer v Beogradu. Sedaj pa je prišlo, kakor sem slišal, drugi stranki v tej vladi, to je Hrvatski seljaški stranki na misel, da bi se ustanovilo troje vrhovnih invalidskih sodišč, in sicer v Sarajevu, Zagrebu in Beogradu. Ne vem, kako se je ta zadeva med nami v vladi večini rešila. (Minister za soc. politiko Simonovič: »To pitanje u opšte nije bilo rešeno.«) To je znamenje, da se še pripravate o tem vprašanju. (Minister za socialno politiko: »To nije istina!«) Toda, dovolite mi, gospod minister, vprašanje, če se ne pripravite, kako pa stoji stvar sedaj? (Minister za

soc. politiko Simonovič: »To ćete saznati prilikom specialne debate.«) Sprejemam na znanje, gospod minister! To je znamenje, da sporazuma še ni. Pravi pa še sedaj, da morajo tudi naši slovenski invalidi imeti priliko, da se pritožijo pri svojem vrhovnem sodišču in to iz praktičnih razlogov. Z Slovenijo imamo že v Zagrebu v stanovanjskih za devah drugo instanco, tako zvani stanbeni sud. To da izkušnja nas uči, da je ta sud z delom tako preobremenjen, da ne more zadostiti svoji nalogi. V Ljubljani je veliko praznih stanovanj, ki so prazna, ker so pritožbe nerešene. Zato smo proti vrhovni instanci v Zagrebu tudi v invalidskih stvareh. Na stotine in stotine aktov leži že sedaj nerešenih pri ministrstvu za socialno politiko ter jih fizično ni bilo mogoče rešiti. Isto bi veljalo tudi glede vrhovnega invalidskega suda v Beogradu, vsled česar je nujna podelitev na več instanc, in sicer na apelacijska sodišča. Mi smo bili proti vrhovnemu invalidskemu sudu v Beogradu in tudi vi ste bili (kaže na sredino) proti temu takrat, ko smo bili še skupaj. Mislim, da pravičnost, dolžnost in bratstvo zahteva, da nam v tej stvari pomagati in naš tozadevno zahtevo podpirate. Gospodje, mi se bojmo Zagreba. (Medklic iz središča: »Ne bojte se ga!«) Mi smo baš od vaše strani čuli že toliko in tolikokrat o neki »pokvarjeni gospodje, ki baje sedi tam v Zagrebu in zato se bojimo, da bi ta naša »pokvarjena gospodje pokvarila tudi naše invalide, ki bi ž njimi imeli posla. (Bučen smeh med opozicijo.)

REVIZIJA REDUKCIJ.

Ena dobrih strani tega zakonskega projekta — to omenjam pohvalno — je ta, da se nahaja v njej tudi določba o reviziji redukcij, da se omogoči postopanje vsakemu invalidu, da pride do svojih pravic. V to svrhu je pa treba, da se to delo razdeli in vrši po apelacijskih sodiščih, da bo čimprej izvršeno. Kajti redukcije, ki so bile izvršene na protizakonit način, so v Sloveniji in Dalmaciji napravile toliko krivic, zla in gorja ter moralne in ekonomske škode, da je težko ves ta material navesti v podrobnosti. Med reduciranci so tudi invalidi brez rok, brez nog, ki so bili reducirani brez vsakega zaslijanja. Na razpolago so mi tudi podatki iz Dalmacije, da se ne bo reklo, da govorim samo o Sloveniji, glasom katerih je bilo od specialnih invalidskih komisij reducirano okroglo 80 odstotkov celokupnih vojnih žrtov. Med reduciranci je nekaj nad tisoč amputiranih. Reducirano je nadalje veliko popolnoma slepih, kakor n. pr. Ivan Dvornik iz Splita, Kuzmić Mate iz Splita, Trumbić Marin iz Splita, Bončić Mate (slep in brez leve roke) iz Kastela. Brez obeh nog so bili reducirani med drugimi Marko Rakuljić iz Jesenice, Nimar Joso iz Benkovca, Zoričić Luka brez obeh nog in desne roke, Kereta Marko iz Kijeva brez desne roke in desne noge. (Minister za socialno politiko Simonovič: »Zbog čega su bili reducirani?«) Ker so izgubili dokumente. (Minister za soc. politiko: »Zloupotreba mora da se spreči.«) Gospod minister, to so bili notorični vojni invalidi. Ničesar bi ne rekel, ako bi bili v dotičnih slučajih vsaj invalidi in njihove priče zaslišane. Toda, za milega Boga, oprosite gospod minister, ako se reducira 80 odstotkov, potem se vendar ne more govoriti o zloupotrebi, ampak kvečjemu o nasilju. (Klici z leve: »Zločinstvo!«) Torej, gospodje, da bomo imeli garancijo za čim brže, dobro, rodno in uspešno delo, poudarjam še enkrat, da je treba to delo poveriti obstoječim apelacijskim sodiščem. V specialni debati bomo stavili svoje predloge in jaz se naadam, da nam bo g. minister vendarle šel na roko.

POZIV VLADI IN IZJAVA

Vam, gospodje poslanci večine, pa pravim, da si dobro premislite, kaj delate. Kdor hoče dobro državi, narodu in invalidom, mora zahtevati drug in drugačen projekt, iz temelja drugačen. Ako ne se bo že drugi dan pokazala potreba revizije. Socialna pravica zahteva od ministra za socialno politiko, da ta načrt umakne. Brama domovine in patriotičen žut pa zahteva od ministra vojne — katerega pa žalibog ni tukaj —, da nastopi in pora, da odklanja odgovornost za posledice, ki jih bo ta zakon imel. Kajti ponavljam, da na dan, ko bo ta zakon sprejet, bo naša vojska izgubila veliko bitko.

Izjavljam: S stališča socialne pravice in skrbi za bodočnost domovine, ki nam je nalaga naš patriotizem, bomo glasovali proti temu zakonskemu načrtu! Kdor pa misli, da mora iz političnih ali strankarskih razlogov glasovati zanj, bo nosil odgovornost pred invalidi, pred narodom in celo domovino! (Dolgotrajno burno odobravanje in ploskanje na levi. Govorniku čestitajo.)

Kulturna slička

ali

naši kraji in ljudje.

Posnemamo po »Jugosl. Listu«: Služatelj filozofije v Parizu Bruno Pajtoni se je vozil med 28. in 29. oktobrom iz Beograda v Zagreb v vagonu III. razreda. V vlaklu so je vozilo veliko vojaštva pa so potniki morali stati po hodnikih. Nekateri so šli tudi v II. razred med njimi tudi Pajtoni. Konduktier jih je pustil, da se vozijo v II. razredu; pozneje pa je prišel kontrolor in zahteval doplačilo za II. razred ali pa da se preselijo v III. razred. Nekateri so plačali, Pajtoni pa je šel v III. Vseeno je zahteval kontrolor od njega, da plača razliko. Pajtoni tega ni hotel. Zato so ga z izgovorom, da žele stvar urediti, zvalili v prazen vagon I. razreda, pa sta tam kontrolor in en orožnik pozvala dijaka, naj takoj gre iz vagona. Videč silo, se je Pajtoni udal, toda zapisal si je številko orožnikovo S64. Ko je orožnik to opazil, je skupaj s kontrolorjem začel tolči Pajtonija, ki je zadobil nekaj težkih poškodb na očesu in se zgrudil v nezavest. Ko je vlak postal blizu Rume, je Pajtoni težavo zbežal v vagon II. razreda, kjer so mu sopotniki nudili prvo pomoč. Kljub temu je orožnik v Rumi vrgel iz vagona. Pajtoni je stvar prijavil žandarmerijski postaji v Rumi in pa okrajnemu glavarstvu, kjer ga je pregledal zdravnik dr. Vukalinović in ugotovil nekaj težkih poškodb. Pajtoni je odšel v Zagreb, kjer so mu vnovič konstatirali težke poškodbe; a ni izključeno tudi pretrganje možganov.

Zanimivo je, da je ta dijak prišel v Jugoslavijo s priporočilom našega poslaništva v Parizu, da v svrhu doktorske disertacije prouči naše socialne in gospodarske razmere. Imel je v resnici kaj proučevati...

Gospodarstvo.

Kartel pivovaren in visoke cene piva.

Med nezdruge pojave v gospodarstvu življenju moramo vsakega šteti tudi kartele. Naša javnost morda splošno še ne ve, da imamo v državi celo vrsto kartelov. Kdor se je kdaj količkal bavil s socialno ekonomijo, ve, da so te organizacije močne v državah razvitega kapitalizma, malo pa se o njih razpravlja pri nas doma, kjer jih tudi imamo. Tako imamo n. pr. v državi kartel sladkornih tvornic poleg drugih prodajnih organizacij, ki pa še niso pokazali svoje moči: diktirati cene.

Zadnje čase se čezdalej bolj oglašajo prijožbe proti previsokim cenam piva. Vsa krivda se pripisuje neki pivovarni v mariborski oblasti.

Toda temu ni tako. Dve mariborski pivovarni sta menda šele pred nedavnim časom stopili v kartel pivovaren v celi državi. S pristopom mariborskih pivovaren: Götz in Ischeltig je kartel pivovaren združil vse pivovarne v Sloveniji. Pivovarne so si razdelile Slovenijo v rajone. V vsakem rajonu sme prodajati samo 1 pivovarna svoje izdelke. Pivovarne pa si niso razdelile samo odjemalcev, ampak tudi nastavitve cenotne cene.

To nam torej razlaga dejstvo, zakaj mora konsument plačevati tako visoke cene za pivo. Šaj stane pol litra piva le malo manj kakor pol litra vina. Posledica tega je seveda, da se konsum piva manjša.

Krivda za te visoke cene leži torej na kartelu. Vse pivovarne v Sloveniji se nahajajo povečini v rokah tujega kapitala. Domačini so le neznatno udeleženi pri njih. Tako morajo torej konsumenti radi visokih cen piva in primernege večjega dobička pivovaren hraniti tuji kapital.

Vsekakor moramo ugotoviti, da so gostilničarje mnogo krivi, da se to zlo ne odpravi. Oni ne znajo nastopiti s kako energično akcijo proti tem manipulacijam karteliranih pivovarn. Naša javnost — konzumenti — pa je tudi interesirana na tem, da se to odpravi. V njenem lastnem interesu je, da se energično postavi v obrambo svojih — žepov.

Na eni strani plačuje konzument radi visokih cen industrijskih izdelkov državi ogromne zneske — carine, davke in trošarino — vse to plačuje konzument. Na drugi strani pa tvornice izrabljajo carinsko zaščito v to svrhu, da s pomočjo kartelov držijo cene na domačem trgu visoko. Država pa s svojo carinsko in davčno politiko samo podpira pivovarne in tako ustvarja draginjo, proti kateri bi se morala ona sama v lastnem interesu najodločneje boriti.

Tržno poročilo.

Žitinski sejem v Ljubljani dne 4. novembra 1925. Prigori: 130 volov, 120 krav in 23 telet, 213 prašičev in 373 konj in 14 žrebet. Cene: Voli prvovrstni za kg žive teže Din 9.50—10. Voli rejni 8.75—9.25. Voli za vprego 8—8.50. Krave rejne 7.50—8. Krave debele 8.25—8.50. Telice rejne 7.75 do 8.25. Krave klobasnice 4—4.50. Teleta teža do 11.50—11.75. Teleta rejna 11—11.25. Teleta zaklana 14.50—15. Prašiči špeharji 16.50—17.50. Peršutarji 11.25—12. Zaklani prašiči 16—16.50. Banaški špeharji, prima 17—18. Banaški špeharji, lažji 16—16.75. Plemenske krave s teleti po teži in kakovosti 2500—4000. Plemenski prašci do 1 tedenski, komad 120—200. Konji za vprego 2500 do 5000 Din. — Današnji semenj je bil jako dobro

obiskan, vendar ni bila kupčija pri goveji živini nič kaj živahna. Cene so se precej vnesle in so le s težavo dosegle zgoraj navedene cene. Iso velja glade teletje in prašičje kupčije. Tudi tukaj so cene nekoliko odnehale, tako da ni mogoče doseči cen prejšnjega tedna. Jako živahna pa je bila kupčija s plemenskimi prašci in se je večina pripeljanega blaga prodala. Nenavadno obilo je bilo tudi krav s teleti, vendar po večini manjvredno blago in zato tudi tukaj ni bilo posebne kupčije. Ker se vedno več blaga ponuja, ni pričakovati višjih cen. (K.)

Cene sveč. Pred 20. junijem, t. j. uvedbo novega car. tarifa, so se prodajale konsumne sveče pri večjem odjemu po Din 13.75 do Din 14 za kg lito tovarna. Ta cena je ostala do konca julija 1925. S 1. avgustom 1925 so svečarne radi uvažanja izvoznih carin na surovino, ki jih potrebujejo za izdelovanje sveč, zvišale cene od Din 15.25 do Din 15.50 za kg. Ker pa so sedaj zaloge sveč, ki so jih svečarne producirale z nižjimi produkcijskimi stroški izrpane, je pričakovati, da bodo svečarne ceno zvišale na ca Din 17.50 za kg. S tem prevale svečarne carinske stroške na konsumente sveč. Upoštevati pa je tudi treba, da se je med tem časom na svetovnem trgu zvišala tudi cena parafina. — Na ta način dela država draginjo, proti kateri bi se morala boriti.

Praška konferenca o predvojnih dolgovi. Iz Prage poročajo, da se je danes začela konferenca zastopnikov nasledstvenih držav glede razdelitve predvojnih dolgovi.

Češkoslovaški uvoz v septembru 1925. Po uradnih podatkih je znašal v septembru t. l. uvoz v Češkoslovaško 1670 milijonov Kč. Bilanca češkoslovaške zunanje trgovine je bila v septembru t. l. aktivna za 16 milijonov Kč. V prvih 9 mesecih t. l. je Češkoslovaška uvozila iz Jugoslavije blaga za 339 milijonov Kč namram 238 milijonov Kč v istem razdobju lani.

Haaška konferenca o industrijski svojini. 8. oktobra se je otvorila v Haagu konferenca Mednarodne unije za zaščito industrijske svojine. Sejam prisostvujejo delegati 29 držav, ki pripadajo Uniji (med njimi tudi Jugoslavija), delegati 10 držav izven Unije, zastopniki Društva narodov in bernske mednarodne pisarne Unije. Jugoslavijo zastopala predsednik in ajnik Uprave za zaščito industrijske svojine, šest komisij pretresa stvarno konvencije, sedma je komisija za redakcijo. Najvažnejša vprašanja so v glavnem že obdelana.

Borze.

Ljubljana, 4. novembra.

Denar.

Zagreb. Pešta 7.80—8.01 (7.88—7.98), Berlina 13.40—13.50 (13.40—13.50), Italija 222.40—224.30 (221—228), London 272.97—274.97 (272.85—274.85), Newyork 36.16—36.76 (35.46—36.06), Pariz 227.90 do 231.60 (236.50—237.60), Praga 168.5750—168.5750 (166.625—168.625), Dunaj 7.92—8.02 (7.917—8.017), Curih 10.8580—10.9380 (10.85—10.938), Amsterdam 22.60—22.80.

Curih. Belgrad 9.20 (9.20), Pešta 72.70 (72.70), Berlin 128.53 (128.50), Italija 20.55 (20.45), London 25.1450 (25.1425), Newyork 518.75 (518.75), Pariz 21.20 (21.45), Praga 15.3750 (15.375), Dunaj 73.15 (73.15), Bukarest 2.4750 (2.47), Sofija 3.7750 (3.75), Varšava 85.50 (84.50), Amsterdam 208.80 (208.85), Bruxelles 23.50 (23.50), Kopenhagen 125 (130), Stockholm 198.95 (139).

Dunaj. Belgrad 12.545, Kodanj 175.80, London 34.23, Milen 27.93, Newyork 708.05, Pariz 23.44, Varšava 117. — Valute: Dolariji 706, francoski frank 28.87, lira 27, dinar 12.49, češkoslovaška krona 20.065.

Praga: Devize: Lira 138.75, Zagreb 60.01, Pariz 137, London 163.60, Newyork 33.75.

Vrednostni papirji.

Ljubljana. 7 odstotno invest. posoj. 79 den., vojna odškodnina 324 bl., zastavni listi 20—22,

kom. zadolženica 20—22, Celjaka 200—202, zaklj. 202, Ljublj. kreditna 220 den., Merkantilna 100 do 105, Prašedion 925 bl., Kred. zavod 175—185, strojne 120 den., Vevče 120—126, Nihag 39 bl., Stavbna 100—110, Šešir 145 den.

Zagreb. 7 odstotno invest. posoj. 77.50—80, vojna odškodnina 316—316.50, Hrv. esk. 125 do 125.50, Kred. 130—135, Hipobanka 70—71, Jugobanka 109—110, Prašedion 935—970, Ljublj. kreditna 220 den., Slavenska 49—50, Eksploatacija 51—56, Seferna 500 bl., Nihag 49 bl., Gutmann 400 bl., Slavex 140—145, Slavonija 48, Trbovlje 385—345, Vevče 120 den.

Dunaj. Zivno 790, Alpine 284, Greinitz 130, Kranjska industrijska 833, Trbovlje 408, Leykam 174, Slavex 190, Slavonija 57.

Blago.

Ljubljana. Les: Smrekovi madriers, 75—230, od 3 do 7 m, smrekovi bastings, 63—178, od 3 do 7 m, smrekovi bastings, 63—163, od 3—7 m, z malenkostnim odstotkom od 3—4 m, feo vag. Postojna ali Sušak 590 bl.; smrekove deske, 39 mm, 4 m, od 14 do 23 in 14 do 28 cm široka, paral. tombante, feo vag. Postojna tranz. 500 bl.; drva bukova, metrska, suha, zdrava, feo vag. Postojna tranz. 10 vag. 25—25.50 zaklj. 25.30; javorjeve deske, neobrob-ljene, od 40 do 100 mm, z 10 odstotki stranskih desk, od 2—3 m, tombante, feo nakl. postaja Stajersko 600 bl.; smrekove oz. jelove deske, 24 mm, 4 m dolž, monte, feo vag. nakl. p. 1 vag. 450 do 450, zaklj. 450; letve 30—50, smrekove in jelove z živim robom, feo vag. nakl. postaja 1 vag. 450 do 450, zaklj. 450. — Zito in poljski pride-lki: Pšenica domača, feo Ljubljana 260 den.; pšenica, feo premk. postaja 275; koruza bačka stara, par. Ljubljana 2 vag. 212.50—212.50, zaklj. 212.50; koruza nova, sušena, nov. dec., feo Postojna tranz. 195 bl.; koruza nova, sušena, feo slav. post. 160 bl.; koruza nova, feo slav. postaja 130 bl.; koruza umetno sušena, par. Postojna 200 bl.; koruza umetno sušena, feo slav. post. 160 bl.; koruza stara, par. Postojna 232 bl.; koruza nova, kval. garancija Domžale, feo Novi Sad 1 vag. 118—118, zaklj. 118; koruza stara, par. Novi Sad 177.50 den.; proso bačka, feo nakl. post., netto 170 bl.; proso, feo premk. postaja 220 bl.; ajda, feo premk. postaja 270 bl.; ajda medijumska, par. Ljubljana 275 bl.; otrobi pšen., drobnj, par. Ljubljana, 1 vag. 142.50—142.50, zaklj. 142.50; oves, feo slav. postaja 170 bl.; rž, feo premk. postaja 210 bl.; fižol rjavj, feo Postojna tranz. b-n 260—270; fižol mandolon, feo Postojna tranz. b-n 350 den.; fižol pre-nelkar, feo Ljubljana, netto 300 den.; fižol ribn-dan, feo Ljubljana, netto 300 den.; fižol beli, 2 odstotka primerj, v egal. vrečah, b-n, par. Postojna 280 bl.; fižol rmeni, 2 odstotka prim, v egal. vre-čah, b-n, par. Postojna 270 bl.; fižol rjavj, v vre-čah, b-n, par. Postojna 265 bl.; fižol rjavj, v vre-čah, rinfusa, par. Postojna 250 bl.; krompir, feo premk. postaja 60 bl.; krompirno seme v vrečah, b-n, par. Postojna 500 bl.

Iz Prekmurja.

»Jutroven« dopisniku v odgovor. Ko je vse Prekmurje po pravici ogorčeno protestiralo proti nedržavotvorni okrsitvi soboške gimnazije, je »Jutro« previdno molčalo, komaj da je informiralo o zadevi. Razumemo, zakaj! Zdaj pa kaže neki S. Jamšek zanimanje za Prekmurje v nedeljski številki v članku »Z naše prekmurske grude«. Piše, da za-čutiš, čim prestopiš Muro, da si daleč od kulturnega ali tako zvanega modernega sveta. To bi bilo res — o, zakaj ni! — ko ne bi bilo ljudi iz jutrovihi dežel pri nas. Dopisniku — pardon. znanstvenemu raziskovalcu — morda podnebje ne ugaja? Ali je vino slabo? — V Dokležovju »se mu fant, ki ga sreča, zavaruje za plotom« in tako govori z njim v neki smešni mešanici slovensko-hrvaških besed. Da v Prekmurju tako govori (ali gufijo, če hoče g. dopisnik »Jutra«), tega do danes nisom vedel in tudi mnogi drugi ne. Morda bo kak jezikoslovec hlastnil po »folklorističnih« zanimivostih, a mi ga svarimo, da ne po tem dopisu!! To je naravnost s mešan je našega dialekta, o čegar blagolajšu se nikomur niti

ne sanja na Miklošičevi cesti! Pustite nas pri miru, če nas ne razumete, g. Jamšek!

Rad bi jaz videl »aristokratski« obed v prekmurski kmečki hiši. Letina je bila dobra; vzrokov iščejo tudi v svetem letu, piše g. J. »Jutro« lajna že dolgo o svetem letu, zato se nam zdi za malo, da bi z njim debatirali o tem. Najmanj briga liberalni svet prekmursko mišljenje o svetem letu!! »Najdeš tudi precej smešnih in naivnih ljudi ter analfabetov,« piše Jutrovec. Razumljivo je, da vsak sklepa: drugje ni smešnih etc. ljudi, ko v »Prekmurju« — to je razvidno iz tega stavka! ...bolj smešni so pač oni, ki »Jutru« verjamejo in prisegajo na njegove informacije. O analfabetih pa kar lepo molčati, »Jugoslaveni«! »Zanimajo se za gospodarski napredek etc. V tem oziru so kulturni« piše. V katerem oziru pa nismo kulturni in napredni? Odgovorile!

Dobil sem vtis, da je to šolska naloga dijačka, ki je prišel v novo, nepoznano deželo ter poroča o njej. Po sedmih letih odklanjanja take informacije o nas! — Sploh ne bi odgovarjali g. Jamšku, pa vemo, kako malo ve svet — posebno Ljubljana — o Prekmurju, zato nočemo, da dobe kak krive in pa smešne pojme o nas, kar se je zgodilo v tem slučaju. Glejte v Prekmurju ljudi in ne kak cirkus! Zdravo! — Prekmurčan.

Lepi uspehi amer. Slovencev.

Začetkom tek. meseca se bodo vršile v Evelethu v Minnesoti mestne volitve. Na listi kandidatov za mestne komisarje sta topot dva Slovenci: v Ameriki rojeni George Brince in Anton Lenič, ki imata vso nado na uspeh. G. Brince je že bil eno dobo komisar in si je kot »one of the« — »one of the« — »one of the« septembra je bil v Evelethu izvoljen za šolskega odbornika Slovencev Avgust Bratulič, njemu so mestni volivci sedaj ponudili kandidaturu za mestnega župana. Bratulič je kandidaturu sprejel. Slovenci so na zaupanje, ki ga vživajo slovenski močje med ameriškim prebivalstvom, po pravici ponosni. — Za konec oktobra je bila v Evelethu sklicana konvencija Slovensko-ameriške izobraževalne zveze: poročilo o njej še ni došlo.

Ferdinand Koburški v Rimu.

Te dni se mudi v Rimu s svojo hčerjo in zetom bivši bolgarski car Ferdinand Koburški. Bil je pri papežu v zasebni audienci in imel daljši pogovor z državnim tajnikom Gasparijem. Rimsko časopisje ugaiblje vse mogoče, med drugim tudi to, da je utegnil Ferdinand v Vatikanu zastopati stvar velikega vojvode Cirila, »carja vseh Rusov«.

Cerkveni vestnik.

Pastoralna konferenca za arhidiekanat Ljubljano bo v sredo 11. t. m. ob 16 v semenjski dvorani. Spored v III. škof. sinodi, str. 35. sl.

Nočnim častilem preno. Rešnjega Telesa so uljudno naznanja, da je nočjo redno celonočno čestčenje presv. Zakramenta. Molila se bo 20. ura: Vrniti dušam v tolažbo in posebno še za ranjke nočne častilce. Uljudno vabimo moške in mladeniče, da se polnočestvilo udeležijo nočnega čestjenja.

Orlovski vestnik.

Orel na Dobrovi priredi v nedeljo, dne 8. oktobra ob 3 popoldne v društvenem domu akademijo s sledečim sporedom: Govor, deklamacija, telovadba: proste vaje, vaje na orodju in skupina,

Otroka kapitana Granta.

(Potovanje okoli sveta.)

Francoski spisal Jules Verne. — Poslovenil A. B.

Lady Helena je povabila jezdece, da jo posetijo drug za drugim, zakaj za vse hkrati bi bil salon premajhen. Tako so si moške odpohili od neprestane jeze in se pozabavali v družbi prijazne gospe. Lady Helena, ki ji je seveda pomagala miss Mary, je znala sprejeti vsakega gosta tako gostoljubno, da jih je kar očarala. Tudi na Johna Manglesa niso pozabili pri vsakdanjih povabilih. Resna beseda mladega kapitana damama ni bila neprijetna. Baš nasprotno! Tako so prerezali v pravem kotu državno cesto, ki pelje iz Crowlanda v Horsham. Na cesti je toliko prahu, da pešci ne marajo hoditi po njej. Pustili so na strani par nizkih, okroglih gričkov, doteknili so se skrajnega konca grofije Talbort, in zvečer se je četica ustavila tri milje nad Maryboroughom. Padati je začela drobna pršavica, ki bi v vsaki drugi deželi na svetu razmočila tla. Tukaj pa je zrak tako čudovito vsrkaval vlago, da se taboreči za dež še zmenili niso.

Drugi dan, 29. decembra, jih je nekoliko zanesnila vrsta gričev, ki so se zdeli kakor švica v malem. Tako so morali neprestano gori in doli, in tudi pretreslo jih je, da je bilo joj. Zato so popotniki del poti napravili raje peš, in ni jim bilo žal.

Ob enajstih so dospeli v Carlsbrook, ki je precej važno mesto. Ayrton je bil mnenja, da bi zavili okrog mesta, da bi, kakor je dejal, skrajšali pot. Tudi Glenarvan se mu je pridružil, ne pa Paganel, ki je bil vedno željan novosti in posebnosti. Na vsak način si je hotel ogledati Carlsbrook. Ostali so ga morali pustiti, voz pa je odropotal enakomerno v prejšnji smeri.

Paganel seveda ni hotel biti brez družabnika, zato je vzel, kakor po navadi, s seboj mladega Roberta. Njegov obisk v naselbini je bil le kratek, vendar pa si je natančno ogledal, kako so zgrajena

avstralska mesta. Tam je bila banka, sodna palača, trg, šola, cerkev in par sto hiš iz popolnoma enake opeke. Vse skupaj je razpostavljeno v pravilnem četverkotniku, ki ga po angleškem vzorcu režejo vzporedne ulice. Ne morete si misliti kaj bolj enostavnega in bolj nezajemljivega. Če postane mesto premajhno, podaljšajo to ulico kakor hlače otroku, ki je zrastel. Tako nikoli ne skvarijo prvotne somernosti.

V Carlsbrooku je bilo vse živo, kar je značilno za vsa mesta, ki so šele od včeraj. Človeku se zdi, da v Avstraliji raste mesta kakor gobe po dežju, če posije solnce. Po ulicah so hiteli ljudje, ki se jim je bralo z obraza, koliko imajo posla. Pri vzprejemnih postajah so se gnetli prinašalci zlata. Dragocena kovina, ki jo je spremljala domača policija, je prihajala iz tovarov v Bendigu in na Aleksandrovi gori. Vsi ti ljudje, ki jih je vzpodbadal lov za bogastvom, niso mislili na drugo kakor na svoje posle. Tujca sta prešla neopažena v sredi med mraviščem pridnih ljudi.

Tako sta hodila Paganel in Robert približno uro po Carlsbrooku, potem pa sta se podvzela, da dohitita tovaršice. Udarila sta je naravnost čez polja, ki so skrbno obdelana. Za polji so prišli zopet obširni travniki, znani pod imenom »Low Level planis« (= nizko vodoravne ravnine), z neštevilnimi čredami ovac in pastirskimi kočami. Za travniki se je pokazala naenkrat, brez pravega prehoda, pustinja. Take hipne spremembe so posebno značilne za avstralsko prirodo. Samsonovi in Tarrangowerski hribočki na jugu so pričali, kje se začneta na stoštridesetem poldnevniku pokrajina Lodd.

Vendar pa doslej še niso srečali niti enega samega rodu avstralskih divjakov. Glenarvan se je spraševal, če prav tako ne bo Avstralcev v Avstraliji, kakor ni bilo Indijancev v argentinskih Pampah. Toda Paganel ga je poučil, da so pri tej zemljepisni širini Avstraleci kvečjemu na planjavah ob reki Murray, to se pravi sto milj vzhodno.

»Blizamo se zlati deželi, je pravil. Preden bosta minila dva dneva, bomo prešli bogato pokrajino Aleksandrove gore. Tja se je vsul l. 1852, oblak

iskalcev zlata. Veste, da so se domačini morali umakniti njihovi poželjivosti v notranjščino dežele. Ne zdi se vam podobno, a vendar je res, da smo v sredi civiliziranega sveta. Predno se nagne dan, bomo presekali železniško progo, ki spaja reko Murray z morjem. Kaj se ne zdi tudi vam, prijatelji, da je železnica v Avstraliji nekaj neverjetnega, kar človeku ne gre v glavo?

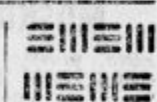
— Zakaj neki, Paganel? je vprašal Glenarvan.

— Zakaj! Zato, ker ne! O, saj vem, da vi Angleži ne vidite v tem nič posebnega, vi, ki ste navajeni posejati v naselbinami daljne dežele, vi, ki imate brzojave in razstave celo v Novi Zelandiji. Francozu pa taka reč kar ne gre v glavo in mu zmede vse pojme, ki si jih je ustvaril o Avstraliji.

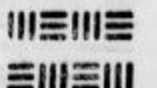
— To je zato, ker vam je pred očmi vedno le preteklost in nikoli sedanjost, je pripomnil John Mangles.

— Priznam, rad priznam, John. Ali lokomotive, ki živijo v sepoje skozi puščavo, krožki dima, ki se zapletajo v veje mimoz in evkaliptov, kazvarji in mravljinčarji, ki beže pred brzovlakom, divjak, ki se vsede na vlak ob treh in trideset in odpelje v Melbourne, Kyneton, Castlemaine, Sandhurst ali Echuca, temu se Anglež ali Amerikanec seveda ne bo čudil, toda z vašimi železnicami izginja vsa poezija pustinje.

Rezek življ je prekinil razgovor. Popotniki že niso bili več kakor miljo od proge. Lokomotiva, ki je privozila počasi od juga, se je ustavila prav na tistem mestu, kjer se je križala železna cesta s potjo, ki so po njej hodili naši znanci. Ta železnica je vezala, kakor je dejal Paganel, glavno mesto province Viktorije z reko Murray, ki je največja v Avstraliji. Ta ogromna voda, ki izvira v avstralskih Alpah in sprejme v svoje naročje pritoka Lachlan in Darling, tvori severno mejo dežele Viktorije in se izliva blizu mesta Adelaide v zaliv Srečanja. Teče skoro ves čas po bogatih, rodovitnih deželah, zato je ob njej čimdalje več naseljeniških selišč, posebno še radi urodne železniške zveze z Melbournom.

Priporočamo »Cirilove knjižnice« v Mariboru: 8. zvezek: Orzy Dušica. Roman. I. del. 16 Din. 9. zvezek: Conan Doyle: V ilbijski puščavi. Roman. 12 Din. 10. zvezek: Bennett: Živ pokopani. Povest. 8 Din. 11. zvezek: Camelli: Izpoved socialista (Od socialistične do duhovnika). 16 Din. 13. zvezek: E. Lešnik: Sumi, šumi Drava. Critice iz mariborske zgodovine. 5 Din. 14. zvezek: Ljubša: Slovenske gorice. 7 Din. KOL.

ter alegorija »Kralj Matjaž«. — Ker je to prva prireditev, ki jo priredi Orel v novem domu, upamo, da bo udeležba taka, kakršno zaslužio fantje Orli, po čigar zaslugi in delavnosti je zgrajen precejšen del novega doma. — Vstopnice se dobe pri gospej Adamič na prod prireditelju v domu. — Na Martinovo nedeljo priredi pa Prosvetno društvo burko v 3 dejanjih »L'ri belem konjičuk«.

Poizvedovanja.

Izgubila se je v ponedeljek na pokopališču pri Sv. Križu na vojaških grobeh ročna torbica z zlato uro. Ker ni izgubljena last izgubiteljice, je izguba tem obširnejša, se prosi pošten najditelj, da jo odda g. Ani Čretnik, Stari trg 11.

Poselska knjižnica na ime Fani Kopina se je izgubila. Najditelj se naproša, da jo vrne: Gospoška ulica 15, I. pri Fani Kovačič.

Zgubil se je pes volčje pasme, sliši na ime Luks, star 14 mesecev, z znamko št. 1067. Pošten najditelj se prosi, da se javi na naslov uprave Slovencev.

Dopisi.

Dol. Logatec. V dopisu iz Logatca z dne 30. okt. je pomotoma izostalo, da je pri zadnji cerkveni slavnosti pel združeni pevski zbor, kjer je sodeloval tudi orkester pod vodstvom g. Ivana Mezeta, želez. uradnika.

Izpred sodišča.

SLEPARSKI VELESEJMAR.

Brezposelni brivski pomočnik, doma od Čakovca, se je zatekel za časa zadnjega ljubljanskega velesejma na naše sejmišče. Posrečilo se mu je, da je dobil za čas velesejma od mestnega magistrata prostorček v Lattermanovem drevoredu, na katerem je postavil prodajalno za črno kavo in slaščice. S tem dovoljenjem se mu je odprl tudi kredit in je dobil na razpolago kavo in slaščice, katere je obljubil plačati pri zaključku sejma. Toda zadnji dan sejma je podjetni velesejmarski kavarar izginil s svojim šatorom in denarjem. Upniki pa so ga končno le izsledili. Prišel je zopet v Ljubljano v dobri veri, da je zadeva že pozabljena, in da so oškodovanci svoj primanjkljaj že pozabili. Imel pa je smolo, da so ga spoznali in dali aretirati. Moč je priznal svoj greh in je obljubil, da bo mestnemu magistratu in oškodovanim upnikom vse povrnil, ko se bo zopet odprl »kšeft«. Obsojen je bil na 5 mesecev težke ječe.

GENERAL FRUNZE.

Sovjetski vojni komisar general Frunze, čegar smrt smo že javili, je bil eden najboljših ruskih sovjetskih generalov, ki se je posebno odlikoval v bojih proti Wranglu in Denikinu. Rojen je bil l. 1885. v Prišpeku v Turkestanu. Njegov oče je bil rodom iz Bes-

arabije. Kot gimnazijec in kot vseučiliščnik je igral med revolucionarji veliko vlogo. Leta 1907. je bil obsojen na 4 leta ječe, komaj pa je to kazen prestal, je bil zaradi upornosti obsojen na smrt, toda pomiloščen na 6 let. Ko so prišli na krmilo boljševiki, se je izkazal Frunze kot najsposobnejši organizator. L. 1921. je postal vrhovni poveljnik ukrajinske armade, leta 1924. pa kot naslednik Trockijev vrhovni poveljnik vseh ruskih sovjetskih čet.

RAZNE VRSTE KROMPIRJA.

Najvažnejše in najbolj razširjeno hranilo poleg kruha je brez dvoma krompir. Dobiš ga na vsaki mizi, revni in bogati, skoraj vsak dan in na različne načine pripravljenega. Toda te vsesplošne hrane se poslužujejo skoraj izključno samo belokožci. Ostala človeška plemena uživajo namreč različne druge vrste krompirja, ki so nam še docela neznane. Južni Amerikanci uživajo maniok-krompir, ki prekaša po velikosti našega. Gomolji so namreč do 5 kg težki. Črnci se hranijo z batato, ki je približno tako velika kot naš krompir, a po okusu mnogo slajša. Ta vrsta krompirja je tudi v Braziliji jako priljubljena. Taro ali kalo-

krompir služi v hrano Indijcem, pa tudi Malajcem in Egipčanom. Produkcija yamo-krompirja pa presega celo za 20 odstotkov produkcijo našega krompirja. Gomolji tega krompirja tehtajo celo po 6 kg.

STANOVANJSKA GOSTOTA PO SVETU.

V času, ko vlada vsepovsod stanovanjska beda, bi gotovo vsakogar zanimalo, kako je drugod po svetu. Posamezni statistični uradi so izračunali, da pride v Londonu na vsako hišo samo 8 ljudi, ravno tako tudi v Bremenu, v Parizu jih pride 35, v Berlinu in na Dunaju pa celo 60 ljudi. Zelo zanimivo pa je, ako primerjamo s temi številkami našo Ljubljano, kjer pride na vsako hišo 23 ljudi. Da je dunajska številka v primeri z ljubljansko tako velika, nam bo takoj razumljivo, ako pomislimo, koliko prostora zavzemajo velike in visoke dunajske hiše in koliko naše eno- in dvonadstropne hiše. Neverjetno nizko število Londona pa ni mogoče drugače razložiti, kot da zavzemajo razna trgovska podjetja nešteto lokalov ter da je mnogo londonskih bogatašev, ki razpolagajo z mnogimi razkošnimi stanovanji.

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica 1-50 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo višje. Za odgovor znamko!

VAJENCA

za krojaško obrt sprejme takoj A. PRESKER, Ljubljana, Sv. Petra cesta 14.

Sprejme se nekaj

DEKLET

ki se razumejo na vlaganje in pakovanje jajec za eksport. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 7425.

BREZPLAČNO

hrano, stanovanje in postrežbo v hiši poleg obresti dobi kdor posodi 25.000 Din ali več proti vknjižbi, trgovcu na deželi. — Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Posojilo« št. 7394.

Za trgovsko-obrtno podjetje na deželi se išče

DRUŽABNIK

(družabnica), s kapitalom 25.000 Din, z ali brez trgov. izobrazbe. — Ponudbe na upravo pod: 25.000 št. 7394.

KUHARICA

pridna, poštena in snažna, zmožna kuhanja ter drugih hišnih opravil, se sprejme k mali družini. Dotične, katere reflektirajo na stalno službovanje in dobro ravnanje, se prosi, da vpošljejo pismene ponudbe na: Trgovina Kašman, Škofja Loka, Gorenjsko 7438

KUHARICA in POSTREŽNICA iščeta službe. — Sv. Petra cesta št. 47.

Išče se gospodinja

in dobra kuharica, srednjih let, iz boljše rodbine k samostojnemu gospodu. — Ponudbe na upravo lista pod: »Dobro preskrbljena« 7430.

Moško kolo

nov, prosti tek, zn. »Torpedo«, črno lakirano, prod. za 1600.— Din, Fr. Kosmač, Mrzli vrh 9, p. žiri

Zamenja se

pravi stari KLAVIR Bösendorfer za star PIANINO z doplačilom. Dunajska cesta št. 10, I. nadstr. 7427

Polenovko

namočeno — se dobi vsaki PETEK pri L. BUZZOLINI. Ljubljana, Lingarjeva ulica.

Pisalni stroj

REMINGTON, vidna pisava, dobro ohranjen, ceno naprodaj. — Prosvetna zveza, Ljubljana, Miklošičeva c. 7.

Vsa pečarska dela

zastonj onemu, kateri mi dá STANOVANJE sobo in kuhinjo. — Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 7423.

Vila v Ptuj

s 4 sobami, kuhinjo in pritiklinami, trpežna in moderna stavba, velik vrt, vse takoj za zasesti, je pod ugodnimi pogoji za prodati. Pojasnila: Fr. Werhonic, Ptuj — Krekova ulica 8. 7439

TOVORNI AUTO

4-tonski »Austro-Fiat«, generalno popravljen, en-tonski »FORD«, 1 leto rabljen, prod. tvornica konzerv »GLOBUS« d. d. na Vrhniki

Kolarji!

Vagonska množina suhih jesenovih plovov in špic bo naprodaj na prostovoljni dražbi 8. novembra ob 14. uri. Kolarstvo ZAJC, Vir-Domžale. 7426

PREMOG-ČEBIN

Wolfova ulica 1/II. — Telefon 56

ŠPAGO

DRETO in vse vrste vrvarskih izdelkov ter v to stroko spadajoče blago, dobite v skladišču »KONOPJUTA« - Ljubljana, Gosposvetska 2.

Železnato vino iz lekarne dr. G. Piccoli

Ljubljana, Dunajska cesta 6 krepča malokrvne, nerazvne, oslabele odrasle in otroke. Naročila se točno izvršujejo.

Trboveljski premog in drva

dobavlja promptno in najugodnejše tvrdka

H. PETRIČ

Ljubljana
Gospoška c. 8 Tel. 343

PRODAM:

pokrito KOČIJO, angl. konjsko OPREMO, SEDLO, KOMATE in razne vozovne potrebščine. — Naslov se izve pri Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg št. 3/I.

OREHE, JEŽICE,

suhe hrustke, suhe GOBE in druge deželne pridelke ponudite tvrdki PETER ŠETINA, Radeče pri Zid. mostu. 7376

JABOLKA (namizna)

različne vrste — razpošilja vsako množino tvrdka Peter Šetina, Radeče p. Zidanem mostu. 7378

Radi opustitve trgovine se poceni prodaja skoraj nov PISALNI STROJ

»Mercedes«. — Na ogled v slaščičarni Voltmann, Prešernova ulica. 7428

Vsak petek namočena

POLENOVKA

se dobi v trgovini FRANC JAPELJ, Šiška, Celovška cesta št. 43. 7407

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je naš ljubljani brat in stric, gospod

Josip Svetič

podpolkovnik v pokoju

v sredo, dne 4. novembra, ob eni ponoči nenadoma preminul. — Pogreb nepozabnega pokojnika bo v petek, dne 6. novembra ob treh popoldne iz tukajšnje državne bolnišnice na pokopališče pri Sv. Križu.

Ljubljana, dne 4. novembra 1925.

GLOBOKO ŽALUJOČI OSTALI

Odeveznika

Dr. Milan Korun in dr. Celestin Jelenec sta preselila svojo pisarno na Aleksandrovo cesto 9, pritičje

Novosti!

Osebo izbrane, ravnokar došle

Modni salon Stuchly-Maške

Oglejte si izložbe klobukov!

Cene nizke, dobro blago!

Popravila točno in ceno!

Novosti!

REKORD

v nizkih cenah in dobrem blagu

je dosegla konfekcijska tovarna

Fran Derenda in Cie., Ljubljana.

Suknje in ostala oblačila se prodajajo po neverjetno nizkih cenah v detajlni trgovini na Erjavčevi cesti št. 2.

NAČELSTVO ZADRUGE TRGOVCEV S KURIVOM V LJUBLJANI javlja, da je njen član, gospod

Josip Svetič

podpolkovnik v pokoju itd.

danes ponoči v splošni javni bolnici preminul. Pogreb pokojnika se vrši v petek, dne 6. novembra 1925 ob treh popoldne iz javne bolnice na pokopališče pri Sv. Križu.

Ljubljana, dne 4. novembra 1925.

Načelnik.

Zahvala.

Za izkazano sožalje in za mnogobrojno spremstvo na zadnji poti mojega soproga, gospoda

Ivana Pušljar

se vsem najsrčneje zahvaljujem, posebno pa orožništvu za častno spremstvo, kakor tudi vojaški godbi.

Ljubljana, dne 5. novembra 1925.

Franja Pušljar.

Naznanilo preselitve. Ujudno naznanjam, da je z današnjim dnem tvrdka A. Lampret, dosedaj Krekov trg 10 preselila svoje poslovne prostore na Dunajsko cesto št. 22 (nasproti kavarne »Evropa« in se priporoča. A. LAMPRET.

TRITRI

TRI

Pomivanje

je za vsako gospodinjino in služkinjo najbolj zamudno in slabo delo.

To se olajša, če se doda vodi za pomivanje TRI.

Pranje in pomivanje krožnikov je igrača s TRI.

TRITRI

Tvornice
ZLATOROG
Maribor

Plin v stanovanja!

Vsaka štedljiva gospodinja vporablja v kuhinji, kopalnici in pri likanju samo plin. Neprimerno cenejše. — Vedno čisto. Vsak čas pripravljeno, kuha ter greje hitro.

Mnenje o nevarnosti plina je samo predsodek. Že od leta 1861, odkar obstoji plinarna, se ni dogodila nobena resna nesreča. Napeljava do hiše brezplačna. Napeljava v stanovanje stane samo 800—1000 Din, plačljivo v 10 mesečnih obrokih.

Kuhalnik se dobi že za Din 125.—

Likalnik » » » » » 140.—

Stedilnik » » » » » 1800.—

Uporaba plina v vseh obratih za varenje, taljenje, kuhanje pogon strojev i. t. d. najcenejša. — Vedno pripravljeno, čisto prihrana na času in denarju.

Pojasnila daje

MESTNA PLINARNA.